

ул. Македонија 12/3
1000 Скопје
Република Македонија
Тел: + 389 2 3211 262
Факс: +389 2 3126 311
e-mail: dzr@dzr.gov.mk
www.dzr.gov.mk

Број: 09-259/14

Дата: 06.05.2016

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР

РЕЗИМЕ

Ова известување претставува наш заклучок по извршената ревизија на успешност на тема “Услови за развој на руралните средини во Република Македонија“. Ревизијата на успешност е спроведена со цел да одговори на прашањето: “Дали надлежните институции преземаат ефективни мерки и активности за подобрување на условите за живот во руралните средини во РМ.

Ревизијата на успешност е извршена согласно Годишната програма за работа на Државниот завод за ревизија за 2015 година.

Иако е постигнат определен напредок во поглед на создавањето и подобрувањето на условите за живот во руралните средини во РМ, како и активностите кои се започнати или планираат да започнат да се реализираат во наредниот период, кои веруваме дека ќе придонесат за подобрување на условите за живот во руралните средини, сметаме дека сеуште постои потреба од посветување на поголемо внимание на значењето на руралните средини од страна на сите инволвирани страни, што треба да резултира со соодветни и сеопфатни политики и инструменти за подобрување на состојбата во истите, како и потребата од поттик за инвестирање, развој и подобрување на целокупните состојби во руралните средини, кои во иднина треба да го зголемат своето значење во РМ како и да се создаваат услови за задржување на населението во нив и создавање на услови за населување на нови жители во овие средини во РМ.

Во услови кога постои зголемен интерес за се поголемото населување и живеење во урбаните средини одселување од руралните средини, повеќе од потребно е поголема ангажираност на сите надлежни институции со цел да не се дозволи овие средини полека да исчезнат.

Со една сеопфатна и поширока вклученост и организираност на сите чинители во оваа област ќе се придонесе за зголемување на значењето и функцијата на

Ревизорски тим:

Овластен државен ревизор

1

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ – “УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ ВО РМ“

руралните средини во РМ, ќе се поттикне развој и создавање на подобри услови, грижа и свесност за значењето на руралните средини со цел истите да се промовираат како еколошки средини, кои можат да обезбедат добри услови за живеење на населението. Со преземање на мерки и активности за инвестирањето во руралните средини нема да се дозволи истите полека да исчезнат, а воедно ќе се намали концентрацијата на населението во урбаните средини.

Ревизијата е на мислење дека се потребни значителни зафати за да можат руралните средини да го следат трендот на современото живеење и да се создаваат оптимални и современи услови за живеење на населението во нив. Потребно е да се направат квалитативни чекори во насока на создавање на услови за развој и модернизација на руралните средини во РМ со цел истите да станат примамливи како за населението кое живее во нив, така и за прилив на оние кои би одлучиле да живеат во руралните средини.

Секако за да се подобри состојбата во руралните средини во РМ потребен е подолг временски период како и поголема ангажираност, вклученост и координација помеѓу надлежните институции, насочување на финансиски средства во истите, независно дали ќе бидат средства определени од Буџетот на РМ или искористување на средства од Европски фондови како и други извори на финансирање, со цел подобрување на условите за живот во руралните средини во РМ.

Периодот кој беше опфатен со ревизијата на успешност е 2013 - 2015 година, иако одредени области, прашања и настани се опфатени пред 2013 година и последователно до денот на известување од извршената ревизија.

Ревизија на успешност беше насочена кон следните области на ревизија:

- Законска, подзаконска регулатива и стратешки документи;
- Надлежност, финансирање, кадровска екипираност, комуникација и соработка на институциите надлежни за руралниот развој во РМ;
- Мерки, активности и проекти за подобрување на условите за живот во руралните средини во РМ;

Целокупниот опфат и доказите кои ги обезбедивме со спроведените техники и методологија, ни дадоа основа да ги констатираме следното:

- утврдување на единствена поделба и класификација на руралните средини во РМ;
- мерење на ефектите од политиката на регионален развој;
- следење на спроведувањето на мерките за подобрување на условите во руралните средини;

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Овластен државен ревизор

2

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ – “УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ ВО РМ“

- изработка на Извештај за спроведување на планските документи за регионален развој;
- изработка на Годишен извештај за спроведување на Националната програма за развој на земјоделството и руралниот развој и Годишната програма за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој;
- воспоставување на Национална рурална мрежа;
- функционирање на Меѓуресорско тело за рурален развој;
- донесувањето на стратегии за локален развој;
- потреба од распределбата и реализацијата на средствата за рамномерен регионален развој преку буџетот на БРР, во рамки на една програма;
- координираното настапување и учество на надлежните институциите во утврдувањето на приоритети при избор на проекти;
- потреба од кадровска екипираност на надлежните институции;
- функционирање на Советот за земјоделство и рурален развој;
- продолжување на активностите за акредитација на мерката 301 “Инвестиции во рурална инфраструктура“;
- продолжување и зголемување на мерките и активностите кои ги преземаат надлежните институции со цел подобрување на условите за живот во руралните средини во РМ;
- евидентирање и докапитализирање на вредноста на градежните објекти во сметководствената евиденција;
- изработка на сеопфатна анализа со цел утврдување на реалната состојба во која се наоѓаат руралните средини во РМ;
- интензивирање на активностите за обезбедување и подобрување на условите за живот на населението во руралните средини, од страна на општините во РМ со цел намалување на ризикот од напуштање на одредени рурални средини каде не постојат основни услови за живот.

Дадовме препораки кои се насочени кон надлежните институции, истите се темелат на резултатите од извршената ревизија и се во функција на подобрување и унапредување на условите за живот во руралните средини во РМ, кои се дел од овој извештај.

Согласно податоците од последниот попис на населението во РМ во 2002 година, од вкупно 1.760 рурални средини, 1.141 рурални средини имаат до 500 жители, што претставува 65% од вкупниот број на рурални средини. Најголем дел, односно 458 рурални средини (40%) имаат до 50 жители.

Од страна на одговорните лица на субјектите опфатени со ревизијата, не се добиени забелешки на Нацрт извештајот на овластениот државен ревизор.

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Овластен државен ревизор

3

I. ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ

1. Вовед

Руралните средини¹ се сите населени места во рамките на една општина, кои имаат помалку од 30.000 жители регистрирани со националниот попис на населението и домаќинствата во РМ или со густина на населеност помала или еднаква на 150 жители на квадратен километар. Доколку сите населени места во општината ги исполнуваат наведените услови, тогаш целата општина се прогласува за рурална средина.

Во општини каде што има населени места со повеќе од 30.000 жители регистрирани со националниот попис на населението и домаќинствата во РМ или со густина на населеност поголема или еднаква на 150 жители на квадратен километар, рурална средина се само населените места.

Политиката за рурален развој опфаќа повеќе стратешки приоритети, мерки и активности со цел обезбедување на развој на руралните средини и поттикнување на користењето на предностите на руралните средини. Подобрување на квалитетот на живот во руралните средини и поттикнување на локалниот развој на руралните средини се меѓу главните приоритети и стратешки определби на РМ во однос на политиката за рурален развој.

Развојот на руралните средини преку функционирање на одржливи рурални заедници е еден од клучните приоритети на националната политика за развој на земјоделството и руралните средини. Постигнувањето на оваа цел зависи од обезбедување на подобри услови за живот во руралните средини.

Остварувањето на одржливоста на руралните средини може да се постигне преку спроведување на низа меѓусебно поврзани комплементарни постапки и политики, како што се:

- обезбедена одржливост на економските активности во руралните средини,
- реновирање и изградба на руралната инфраструктура,
- подобрена социјална сигурност на руралното население, и
- заживување на депопулационите рурални подрачја.

Поддршка на развојот на руралните средини, поттикнување на развојот на планските региони, подобрување на инфраструктурата, подобрување на комуналната инфраструктура, се едни од приоритетните цели на Владата на РМ за

¹Правилник за посебни критериуми за определување на руралните средини и категории на рурални заедници “Службен весник на РМ“ број 45/11)

реализација на стратешкиот приоритет зголемување на економскиот раст, пораст на животниот стандард на граѓаните и подобар квалитет на животот².

Меѓу поставените цели и задачи во Програмата за работа на Владата на РМ³ се и продолжувањето со реализација на проекти во руралниот развој. Во Програмата за работа на Владата на РМ подобрувањето на условите во руралните средини е опфатен преку инвестирање во локална инфраструктура, подобрување на условите за живот во руралните средини, субвенционирање на руралниот развој, вложување во инфраструктурата на селата, социјална заштита на руралните средини, поддршка преку европските фондови на руралниот развој.

2. Правна и стратешка рамка

2.1. Правна рамка за рурален и регионален развој

Правната рамка на областа услови за развој на руралните средини е определена со следниве законски и подзаконски акти:

- Закон за земјоделство и рурален развој;
- Закон за основање на Агенција за финансиска поддршка на земјоделството и руралниот развој;
- Програми за финансиска поддршка на руралниот развој;
- Закон за рамномерен регионален развој;
- Програма за рамномерен регионален развој;
- Одлука за поблиски критериуми и индикатори за определување на степенот на развиеноста на планските региони;
- Одлука за поблиски критериуми и индикатори за определување на подрачја со специфични развојни потреби;
- Одлука за класификација на планските региони според степенот на развиеноста за периодот 2013 - 2017 година;
- Правилник за постапката за избор на оценувачи и методологијата за оценување на планските документи за регионален развој;
- Правилник за избор на оценувачи, постапка и методологија за тековно и завршно оценување на проектите за регионален развој;
- Правилник за постапката и методологијата за изработка на планските документи за регионален развој;
- Правилник за постапката и методологијата за оценување на предлог проектите за регионален развој;

²Одлука за утврдување на стратешките приоритети на Владата на РМ во 2013 година “Службен весник на РМ“ бр. 55/12, бр. 67/13 бр. 137/14);

³Програма за работа на Владата на РМ 2014 - 2018 година;

- Одлука за определување на подрачја со специфични развојни потреби 2014 - 2018 година;
- Одлука за доделување средства за финансирање на проекти за развој на планските региони;
- Одлука за доделување средства за финансирање на проекти за развој на подрачја со специфични развојни потреби;
- Одлука за доделување средства за финансирање на проекти за развој на селата;
- Закон за Буџетите;
- Буџет на РМ;
- Закон за извршување на Буџетот на РМ;
- Одлука за стратешките приоритети на Владата на РМ.

2.2. Стратешка рамка за рурален и регионален развој

Стратешки документи кои ги дефинираат стратешките цели од областа на развојот на руралните средини се следните:

- Национална стратегија за земјоделство и рурален развој 2014 - 2020 година;
- Национална програма за развој на земјоделството и руралниот развој 2013 - 2017 година;
- Стратегија за регионален развој на РМ 2009 - 2019;
- Програма за развој на планскиот регион.

2.2.1. Националната стратегија за земјоделство и рурален развој

Националната стратегија за земјоделство и рурален развој за периодот 2014- 2020 година е главен долгорочен стратешки документ во областа на земјоделството и руралниот развој на кој се базира поставувањето и спроведувањето на целите, политиките и мерките за развој на земјоделството и руралните средини во РМ.

Националната стратегија содржи анализа на состојбите на руралните средини, развојни цели, политики и мерки, специфични цели на развојот, очекувани резултати, начин на спроведување, следење на реализацијата како и оперативен план за реализација на истата.

Примарен стратешки приоритет на националната земјоделска политика во периодот 2014 - 2020 година останува: развојот на руралните средини.

Развојот на руралните средини преку функционирање на одржливи рурални заедници е еден од клучните приоритети на националната политика за развој на земјоделството и руралните средини. Постигнувањето на оваа цел зависи од обезбедување на подобри услови за живот во руралните средини.

Во Стратегијата остварувањето на одржливоста на руралните средини се предлага да се постигне преку спроведување на низа меѓусебно поврзани комплементарни постапки и политики, како што се:

- обезбедена одржливост на економските активности во руралните средини,
- реновирање и изградба на руралната инфраструктура,
- подобрена социјална сигурност на руралното население, и
- заживување на депопулационите рурални подрачја.

2.2.2. Национална програма за развој на земјоделството и рурален развој

Спроведувањето на Националната стратегија за земјоделството и руралниот развој се реализира преку спроведување на повеќегодишна Национална програма за развој на земјоделството и рурален развој⁴ која се однесува за период од пет години и годишни програми за финансиска поддршка во земјоделството, и за финансиска поддршка на руралниот развој преку кои се спроведува повеќегодишната програма. Сите програми ги донесува Владата на РМ на предлог на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Националната програма ги содржи политиките на директни плаќања, руралниот развој, уредувањето и поддршката на земјоделски пазари и техничката поддршка, мерките и инструменти презентирани во временски контекст и со индикативна финансиска рамка. Преку Националната програма за развој на земјоделството и руралниот развој се врши транспонирање на долгорочните стратешки цели од Националната стратегија за земјоделство и рурален развој на среднорочно оперативнo ниво, кое потоа претставува основа за годишното програмирање преку годишните програми и уредби за финансиска поддршка за земјоделството и руралниот развој.

Следење на спроведувањето на политиките за поддршка како важен дел од севкупните политики во земјоделството и руралниот развој, согласно закон, ќе се реализира преку Годишниот извештај за спроведување на Програмата за финансиска поддршка кој редовно годишно треба да се поднесува до Владата на РМ.

2.2.3. Стратегија за регионален развој на РМ

Стратегијата за регионален развој на РМ⁵ претставува еден од главните стратешки документи за планирање на развојот, која ја донесува Собранието на РМ, на предлог на Владата на РМ, за период од десет години, а за спроведување на Стратегијата, Владата на РМ донесува тригодишен акционен план.

⁴“Службен весник на РМ“ број 134/12 од 31.10.2012 година;

⁵“Службен весник на РМ“ број 119 од 30.09.2009 година)

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ – “УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ ВО РМ“

Една од основните цели на политиката на регионален развој која го опфаќа економскиот, демографскиот, социјалниот, просторниот, културниот и други аспекти од развојот е намалувањето на диспаритетите на развојот помеѓу и во рамките на регионите.

Континуираната депопулација на малите рурални подрачја од една, и значителниот пораст на население во поголемите градови од друга страна ја наметнува потребата од ревитализација и подобрување на квалитетот на животот во руралните населби, со намалување на диспаритетите внатре во регионите.

Во Стратегијата, утврдени се целите на политиката за регионален развој кои произлегуваат од Законот за рамномерен регионален развој, меѓу кои е и “Ревитализација на селата и развој на подрачјата со специфични развојни потреби“. Стратегијата се состои од три дела:

- карактеристики на развојот на планските региони,
- визија, стратешки цели и приоритети на регионалниот развој и
- имплементација на стратегијата.

Стратегијата вклучува и Листа на индикатори за следење на реализација на стратешките цели и приоритети.

Главните приоритети и мерки за постигнување на стратешките цели на Стратегијата кои се поврзуваат со подобрување на условите за живот во руралните подрачја се:

- развивањето на современа и модерна инфраструктура во планските региони;
- градење на функционално - просторни структури за подобро интегрирање на урбаните со руралните средини во планските региони;
- подигнување на степенот на социјален развој во планските региони;
- поддршка на подрачјата со специфични развојни потреби.

Следењето на имплементацијата на Стратегијата се врши преку индикатори за следење на реализацијата на стратешките цели и приоритети. Индикаторите се определуваат за секој приоритет поединечно и треба да обезбедат основа за реално следење и оценување на имплементацијата на Стратегијата. Следењето на имплементацијата на Стратегијата го врши Владата на РМ со изработка на годишен извештај за спроведување на акциониот план на Стратегијата.

Стратегијата се оценува преку прелиминарно, тековно и завршно оценување. Носители на политиката за поттикнување на Рамномерен регионален развој се Владата на РМ, Советот за Рамномерен регионален развој, Министерството за локална самоуправа и Советот за развој на планскиот регион, а во планирањето на регионалниот развој и спроведувањето на планските документи за регионален развој учествуваат и Бирото за регионален развој и Центрите за развој на планските региони.

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Овластен државен ревизор

8

2.2.4. Програма за развој на планскиот регион

Програма за развој на планскиот регион е среднорочен плански документ во кој се утврдуваат развојните цели на планскиот регион и мерките, инструментите и финансиските и други средства за нивна реализација. Програмата за развој на планскиот регион се донесува за период од пет години, одделно за секој плански регион. Програмата за развој на планскиот регион се изработува одделно за секој плански регион, во согласност со Стратегијата и програмските документи за интеграција на РМ во Европската унија. Програмата за развој на планскиот регион ја изработува Центарот за развој на планскиот регион, согласно со Методологијата за изработка на планските документи. Програмата за развој на планскиот регион ја донесува Советот за развој на планскиот регион по претходна согласност од Советот за рамномерен регионален развој на РМ. За спроведување на Програмата за развој на планскиот регион се донесуваат годишни акциони планови. Во Програмата за развој на планскиот регион се определуваат:

- цели за развој на планскиот регион,
- мерки и инструменти за поттикнување развој на планскиот регион,
- мерки и инструменти за поттикнување развој на подрачја со специфични развојни потреби, доколку се определени во регионот и
- финансиски извори, временска динамика и индикатори за спроведување на мерките за поттикнување на развојот.

Програмата за развој на планскиот регион е основа за подготовка на плановите на единиците на локалната самоуправа во сферата на нивниот економски, социјален, урбанистички, еколошки, културен и друг развој.

3. Надлежни институции

3.1. Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство (МЗШВ)

Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство ги дефинира политиките од областа на земјоделството, шумарството, водостопанството и руралниот развој и спроведува мерки и активности во насока на економско искористување на природните ресурси на одржлив начин преку мерки за поддршка на развојот на полјоделското и сточарското примарно земјоделско производство; преработка и маркетинг на земјоделски производи од растително и животинско потекло; обезбедување одржлив и економски развој на руралните средини и ревитализација на селата во РМ.

Секторот за рурален развој⁶ ги спроведува работите и активностите за следење на состојбите во руралните средини и предлага мерки за унапредување на состојбите

⁶Правилник број. 04-1903/1 од 28.02.2011 година;

во согласност со законските прописи и утврдените политики од областа; предлага мерки за поддршка за изготвување на Програмата за финансиска поддршка на руралниот развој и останати програмски документи за поддршка на руралниот развој; изработува и предлага законски и подзаконски акти за регулирање на областа согласно процесите за евроинтеграција на РМ и регулативите на ЕУ; изготвува информативни извештаи за рурален развој и едукативни и стручни материјали од областа и се грижи за објавување на истите. Во состав на секторот функционираат следните одделенија:

- Одделение за одржлив развој на рурални средини;
- Одделение за наука, истражување и советодавни услуги;
- Одделение за политика на кредитирање во рурални средини и земјоделскиот сектор;
- Одделение за поддршка на подрачја со ограничени можности за земјоделско производство и
- Одделение за земјоделски задруги.

3.2. Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој

Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој е самостоен орган согласно Законот за основање на АФПЗРР⁷ за спроведување на програмите за финансиска поддршка на земјоделството и руралниот развој и е надлежна за:

- извршување на мерките за директните плаќања во земјоделството,
- интервенции на пазарот на земјоделски производи,
- имплементација на производните квоти,
- извршување на мерките за рурален развој,
- реализација на средствата од предпристапната помош на Европска унија за рурален развој,
- спроведување на мерките на државна помош во земјоделството и
- вршење на други работи утврдени со закон.

Работата на АФПЗРР е организирана во повеќе сектори и одделенија меѓу кои и Секторот за одобрување на проекти кој е надлежен за:

- спроведување на националните мерки за рурален развој и рибарство и аквакултура утврдени во програмите на Владата на РМ;
- одобрување на дополнителна поддршка за определени субјекти како државна помош, доколку е предвидена во програмите кои ги спроведува секторот;
- соработка со другите сектори во АФПЗРР и нивно координирање во процесот на спроведување на програмите за рурален развој и др.

⁷“Службен весник на РМ“ бр. 72/07; 5/09 и 43/14);

3.3. Министерството за локална самоуправа

Министерството за локална самоуправа се грижи за функционалноста на системот на локалната самоуправа и спроведувањето на надлежностите на општините заради обезбедување на квалитетни и воедначени јавни услуги за граѓаните, како и за рамномерниот развој на државата преку поттикнување на локалниот и регионалниот развој.

Министерството за локална самоуправа е надлежно за водење на политиката за поттикнување на рамномерниот регионален развој и ги врши следните работи:

- ја организира и координира подготовката на националните стратешко - плански документи за регионален развој,
- обезбедува усогласеност на Стратегијата со програмските документи за интеграција на РМ во Европската унија,
- подготвува и доставува на Владата на РМ извештаи за спроведување на планските документи за регионален развој,
- ги организира и координира активностите за следење и оценување на спроведувањето на планските документи за регионален развој и
- врши и други работи за поттикнување на PPP.

Работата на Министерството за локална самоуправа е организирана во повеќе сектори и одделенија.

Во Секторот за регионален развој и меѓуопштинска соработка се врши предлагањето на системот, политиката, мерките и инструментите за остварување рамномерен регионален развој и поттикнување на развојот на стопански недоволно развиените подрачја. Во состав на секторот функционираат и две одделенија и тоа⁸:

- Одделение за рамномерен регионален развој и
- Одделение за развој на меѓуопштинска и прекугранична соработка.

3.4. Бирото за регионален развој

Бирото за регионален развој е орган во состав на Министерството за локална самоуправа, со својство на правно лице, кое ги врши следните работи:

- подготвува аналитичко документациона основа за изготвување на стратешките и оперативните плански документи за регионален развој,
- ја изработува предлог методологијата за изработка на планските документи,
- подготвува годишни извештаи за имплементацијата на Акциониот план на Стратегијата,

⁸Правилник бр. 01-1312/1 од 25.08.2010 година;

- ја изработува предлог одлуката за критериумите и индикаторите за идентификување на подрачјата со специфични развојни потреби,
- ја изработува предлог - листата на подрачјата со специфични развојни потреби,
- ги изработува предлог - критериумите за степенот на развиеност на ЕЛС и регионите,
- го изработува предлог актот за класификација на ЕЛС и планските региони според степенот на развиеност,
- дава стручна помош на центрите за развој на планските региони, при подготовка на програмите за развој на планските региони и вршење на други активности поврзани со регионалниот развој,
- ги информира засегнатите страни за видовите и обемот на средствата и за инструментите за поттикнување на регионалниот развој,
- воспоставува и се грижи за одржување на информацискиот систем за регионалниот развој во соработка со Државниот завод за статистика и
- врши и други работи од областа на регионалниот развој.

3.5. Министерство за труд и социјална политика

Согласно Законот за организација и работа на органите на државната управа, Министерството за труд и социјална политика, е основано и за вршење на работите од областа на работните односи и вработувањето, животниот стандард, социјалната политика, заштитата на децата и малолетните деца заштитата на лицата со пречки во развојот и други надлежности утврдени со законот. МТСП креира единствени политики кои се однесуваат за заштитата на децата која претставува организирана дејност заснована на правата на децата, како и на правата и обврските на родителите за планирање на семејството и на државата и на Единиците на локалната самоуправа за водење на рамномерна популациона политика. Дејноста се остварува преку обезбедување на определени права (детски додаток, посебен додаток, еднократна парична помош за новороденче, родителски додаток за дете и партиципација), средства и облици за заштита на децата (згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст, одмор и рекреација на децата и други облици за заштита на децата), преку установи за деца (јавни и приватни детски градинки и детски одморалишта и преку вршење одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца од правни и физички лица).

За остварување на целите и задачите на политиката на развојот на заштитата на децата се предлагаат повеќе мерки меѓу кои⁹:

⁹Програма за развој на дејноста за заштитата на децата за 2015 година “Службен весник на РМ“ бр. 202/14);

- вклучување на поголем број на деца со изградба на нови детски градинки и проширување на постоечките капацитети, реконструкција и адаптација на јавни детски градинки, како и објекти во други просторни услови;
- доближување на детските градинки до поголем број на население со посебен акцент на руралните средини;
- вклучување во системот на згрижување и воспитување на деца од предучилишната возраст на центрите за ран детски развој, со што им се овозможува на родителите од општините и руралните средини да бидат опфатени со оваа форма на згрижување.

3.6. Министерство за здравство

Согласно Законот за организација и работа на органите на државната управа¹⁰, Министерството за здравство, е основано и за вршење на работите од областа на здравствената заштита и здравственото осигурување на населението, организацијата и развојот на здравството и други работи утврдени со закон.

Преку МЗ и здравствените домови се имплементира проектот за обезбедување на здравствена заштита на примарно ниво во сите населени места во РМ - проект “Рурален доктор“. Целта на проектот е обезбедување на здравствена заштита во сите населени места на целата територија на РМ, зголемување на квалитетот на здравствените услуги, реактивирањето на напуштените рурални амбуланти, како и здравствена заштита во подрачјата што се прогласени за рурални.

Во рамките на овој проект беа опфатени и лица со посебни потреби, како и останати категории на лица кои до сега не биле во можност да добијат здравствена услуга од овој тип.

Проектот “Рурална аптека“ е дополнување на проектот “Рурален доктор“. Целта на проектот “Рурална аптека“ е олеснување на жителите за прибавување на терапијата, односно истата би била достапна на овие жители во рурални средини. Олеснување ќе има и за тие лица што примаат хронична терапија или акутни заболувања. Тие ќе може да ја подигнат терапијата со рецепт во местото на живеење.

3.7. Министерство за образование и наука

Согласно Законот за организација и работа на органите на државната управа, Министерството за образование и наука (МОН) е основано за вршење на работите од областа на организацијата, финансирањето, развојот и унапредувањето на воспитанието, образованието и науката.

¹⁰ “Службен весник на РМ“ број 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11);

Во рамки на своите надлежности, МОН, спроведува капитални инвестиции за изградба и реконструкција на основни и средни училишта, во насока на подигнување на квалитетот на образовните и научните институции и градење механизми за нивно ефективно и ефикасно делување, како клуч за подобрување на квалитетот на животот во целокупното општество.

Преку МОН, се реализира Проектот на Владата на РМ за изградба и опремување на 145 училишни спортски сали во основни и средни училишта и рехабилитација на средни и основни училишта во РМ. Целта на проектот е создавање на подобри услови за одвивање на наставата и создавање на услови за одвивање на наставата по спорт и спортски активности.

3.8. Совет за рамномерен регионален развој на РМ.

Владата на РМ формира Совет за рамномерен регионален развој на РМ. Членови на Советот за рамномерен регионален развој се:

- заменикот на претседателот на Владата на РМ задолжен за економски прашања;
- министрите кои раководат со министерствата за локална самоуправа, финансии, економија, транспорт и врски, труд и социјална политика, култура, животна средина и просторно планирање и земјоделство, шумарство и водостопанство;
- претседателите на советите за развој на планските региони и
- претседателот на Заедницата на единиците на локалната самоуправа.

Во работата на Советот за рамномерен регионален развој можат да учествуваат и научни и стручни лица од областа на регионалниот развој. Со Советот за рамномерен регионален развој раководи заменикот на претседателот на Владата на РМ, задолжен за економски прашања. Советот за рамномерен регионален развој:

- ја усогласува политиката за поттикнување рамномерен регионален развој со секторските политики и макроекономската политика на РМ;
- ја утврдува предлог-стратегијата за регионален развој;
- дава претходна согласност за програмите за развој на планските региони;
- го утврдува предлогот на поблиските критериуми и индикатори;
- ја утврдува предлог-листата на подрачја со специфични развојни потреби;
- утврдува предлог - одлука за класификација на единиците на локалната самоуправа и планските региони според степенот на развиеност;
- утврдува предлог за финансирање на конкретни проекти од средствата од Буџетот на РМ, наменети за развој на планските региони, подрачјата со специфични развојни потреби и на селата;

- дава мислење по извештаите за спроведување на планските документи за регионален развој;
- иницира разгледување на прашања од областа на регионалниот развој за кои е неопходна координација меѓу Владата на РМ, единиците на локалната самоуправа и другите засегнати страни и
- разгледува други прашања од областа на рамномерниот регионален развој.

4. Финансирање на руралните средини во РМ

Финансирање на условите за развој на руралните средини во РМ се реализираат од средствата предвидени во:

- Буџетот на РМ;
- Годишни програми за финансиска поддршка на руралниот развој, во делот на мерките 321 - Подобрување на квалитетот на животот во руралните средини, 322 - Обнова и развој на селата и 323 - Зачувување и унапредување на традиционалните вредности во руралните подрачја. Програмите ги донесува Владата на РМ, на предлог на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, а истите се реализираат преку буџетот на Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој;
- Годишни програми за рамномерен регионален развој, во делот на финансирањето на проекти за развој на подрачја со специфични развојни потреби и проекти за развој на селата. За распределба на средствата, Владата на РМ донесува две одделни програми, кои се реализираат преку буџетите на Министерството за локална самоуправа и БРР, додека исплатата на средствата за проектите за развој на подрачјата со специфични развојни потреби и проектите за развој на селата се вршат од страна на БРР;
- Буџетот на Општините и други извор на финансирање.

II. ЦЕЛИ, ОПФАТ И МЕТОДОЛОГИЈА НА РЕВИЗИЈА

1. Цели на ревизијата

- 1.1. Ревизијата на успешност е спроведена со цел да се даде оценка за состојбата со руралните средини во РМ, како и да даде придонес за зголемување на ефективноста со цел подобрување на условите за живот во руралните средини преку утврдување на одредени слабости/недоречености во законската, подзаконската регулатива и стратешките документи, надлежноста, финансирањето, кадровската екипираност, комуникацијата и соработка на институциите надлежни за руралниот развој во РМ, како и мерките, активностите и проектите кои ги преземаат надлежните

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Овластен државен ревизор

15

институции за подобрување на условите за живот во руралните средини во РМ.

1.2. Ревизијата на успешност е извршена согласно Годишната програма за работа на Државниот завод за ревизија за 2015 година на тема: Услови за развој на руралните средини во Република Македонија, со цел да дадеме одговор на прашањето “Дали надлежните институции во РМ преземаат мерки, активности и проекти за подобрување на условите за живот во руралните средини.

1.3. Со Ревизијата на успешност опфатени се следните области:

- Законска и подзаконска регулатива и стратешки документи;
- Надлежност, финансирање, кадровска екипираност, комуникација и соработка на институциите надлежни за руралниот развој во РМ;
- Мерки, активности и проекти за подобрување на условите за живот во руралните средини во РМ.

2. Опфат на ревизија

2.1. Со ревизијата на успешност беа опфатени следните субјекти:

- Министерство за локална самоуправа;
- Биро за регионален развој;
- Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство;
- Агенција за финансиска поддршка на земјоделството и руралниот развој;
- Министерство за здравство;
- Министерство за труд и социјална политика;
- Министерство за образование и наука;
- Општина Петровец;
- Општина Градско;
- Општина Сопиште.

2.2. Со ревизијата на успешност го опфативме период 2013 - 2015 година, а дадени се состојби кои се случиле претходно и последователно.

3. Методологија

3.1. Ревизијата на успешност е извршена во согласност со стандардите за државна ревизија на Меѓународната организација на ВРИ (ИНТОСАИ) кои се пропишани за примена во РМ при вршењето на државната ревизија.

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Овластен државен ревизор

16

- 3.2. Ревизијата на успешност е независно испитување на ефикасноста и ефективноста на владините активности, програми или организации, со оправдана почит кон економијата и целта која води кон подобрувања.
- 3.3. Ревизијата на успешност преставува објективна и систематска проверка на докази со цел обезбедување на независна проценка на Условите за развој на руралните средини во РМ.
- 3.4. Заклучоците од оваа ревизија на успешност ќе придонесат за унапредување на условите за живот во руралните средини, зголемување на функцијата на надлежните институции во РМ кои во иднина треба да продолжат со мерките, активностите и проектите за подобрување на условите за живот во руралните средини, што ќе придонесе за опстанок како и заживување на руралните средини и унапредување на целокупниот процес на развојот на руралните средини во РМ.
- 3.5. Кај оваа ревизија на успешност го следевме комбинираниот пристап и тоа: пристап насочен кон резултатите и проблемски ориентириот пристап. Со следењето на пристапот ориентиран кон резултатите бевме насочени да утврдиме дали со имплементација на законските и подзаконските акти, донесените национални стратегии, повеќегодишните и годишни програми кои се реализираат преку Буџетот на РМ се постигнати соодветни резултати за подобрување на условите за живот во руралните средини. Со следење на проблемски ориентиран пристап ги проверивме и анализираме причините за одредени проблеми со кои се соочуваат жителите во руралните средини.
- 3.6. Со цел добивање на релевантни и доволни ревизорски докази кои водат кон ревизорските наоди, заклучоци и препораки ги користевме следните техники на ревизија на успешност: увид во поткрепувачката документација, снимање на фактичката состојба кај субјектите, интервјуа и разговори, подготвени испратени и добиени одговори на прашалници од надлежните институции, анализи и пресметки, споредување на состојбите со поставените критериуми, и други постапки кои имаат за цел да ги откријат причините за евентуалните разлики меѓу поставените критериуми и реалната состојба како и да дадат објективен одговор на поставената ревизорска цел.
- 3.7. Ревизијата на успешност е извршена во периодот од 12.03.2015 до 28.09.2015 година, од тим на Државниот завод за ревизија.
- 3.8. Резултатите од спроведената ревизија на успешност беа презентирани на завршен состанок на ден 02.11.2015 година.

Од страна на одговорните лица на субјектите опфатени со ревизијата, не се добиени забелешки на Нацрт извештајот на овластениот државен ревизор.

3.9. Прелиминарните истражувања беа насочени кон повеќе области заради стекнување на знаења за Законска и подзаконска регулатива и стратешки документи кои ги регулираат руралните средини во РМ, надлежност, финансирање, кадровска екипираност, комуникација и соработка на институциите надлежни за руралниот развој во РМ, како и мерките, активностите и проекти кои ги преземаат надлежните институции за подобрување на условите за живот во руралните средини во РМ. Од прелиминарните истражувања произлегоа заклучоци по што ревизорскиот тим изработи Ревизорската програма која ги опфаќа активностите за обезбедување на доволно релевантни докази. Од заклучоците кои произлегоа од прелиминарните истражувања, оценивме дека со продолжување на ревизијата на успешност ќе се даде придонес за ефективно спроведување на мерките и активностите кои ги преземаат надлежните институции со цел подобрување на животот во руралните средини во РМ.

III. РЕВИЗОРСКИ НАОДИ

1. Законска и подзаконска регулатива и стратешки документи

1.1. Ревизијата изврши увид во законската и подзаконската регулатива со која се опфатени руралните средини во РМ и ја утврди следната состојба:

- Согласно Законот за рамномерен регионален развој Владата на РМ има донесено Одлука за определување на подрачјата со специфични развојни потреби во РМ во периодот 2014 - 2018 година¹¹. Во рамките на подрачјата со специфични развојни потреби, вклучени се и руралните подрачја, дефинирани во листа на населени места во ридско планинските, пограничните, руралните и други подрачја што заостануваат во развојот;
- Согласно Законот за земјоделство и рурален развој Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство има донесено Правилник¹² со кој се пропишуваат поблиските критериуми за определување на руралните средини и категории на рурални заедници. Руралните средини се сите населени места во рамките на една општина кои имаат помалку од 30.000 жители регистрирани со националниот попис на населението и домаќинствата во РМ или со густина на населеност помала или еднаква на 150 жители на квадратен километар. Доколку сите населени места во општината ги исполнуваат пропишаните услови, целата општина се

¹¹“Службен весник на РМ“ број 33 од 13.02.2014 година.

¹²“Службен весник на РМ“ број 45 од 07.04.2011 година.

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ – “УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ ВО РМ“

прогласува за рурална средина. Руралните средини се дефинирани со список¹³ на рурални средини и рурални заедници во РМ.

Сметаме дека Владата на РМ во координација со надлежните институции треба да иницира утврдување на една единствена поделба и класификација на руралните средини во РМ, со што ќе се овозможи унифицирано настапување на институциите во процесот на реализација на мерките, активностите и проектите за подобрување на условите за живот во руралните средини.

1.2. Националната стратегија за земјоделство и рурален развој за периодот 2014 - 2020 година е основен стратешки документ во областа на земјоделството и руралниот развој на кој се базира поставувањето и спроведувањето на целите, политиките и мерките за развој на земјоделството и руралните средини во РМ. Една од главните цели на Националната стратегија е постигнување одржлив развој на руралните средини. Примарен стратешки приоритет на националната земјоделска политика е развојот на руралните средини. Обезбедување на подоброени услови за живот и работа на населението во руралните средини, продолжува да биде еден од приоритетите на владините економски и социјални политики во следниот период.

Мерката “Подобрување на условите за живот во руралните средини“ како дел од специфичните цели за развојот на руралните средини се состои од повеќе компоненти:

- изградба на руралната инфраструктура,
- обезбедување одржливост на економските активности во руралните средини,
- подобрување на социјалната сигурност на руралното население,
- подобрување на положбата на руралната жена како и
- заживување на депопулационите рурални подрачја.

Во прилог на Националната стратегијата изработен е Оперативен план за спроведување на истата. Оперативниот план ги одредува мерките и активностите по специфични цели и области, податоци за очекуваните резултати, надлежниот орган за спроведување и потребните финансиски средства за реализација на истите.

Согласно Законот за земјоделство и рурален развој МЗШВ на РМ е надлежен орган кој треба да врши планирање и следење на спроведувањето на мерките и инструментите на политиката за рурален развој. МЗШВ треба да спроведува анализи за планирање, следење на спроведувањето и проценка на влијанието на

¹³“Службен весник на РМ“ број 89 од 01.07.2011 година.

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ – “УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ ВО РМ“

мерките и инструментите на руралниот развој преку собирање и обработка на податоци за општите развојни состојби во областа на руралните средини.

Во МЗШВ на РМ не се врши следење на спроведувањето на мерките за подобрување на условите во руралните средини, поради што не може да се утврдат резултатите од спроведените мерки и активностите поставени согласно стратегијата и оперативниот план за спроведување.

Според ЗЗРР, МЗШВ на РМ е надлежно за вршење проценка на влијанието на мерките и инструментите на политиката за рурален развој. МЗШВ на РМ нема изработено индикатори за мерење на ефектите од мерките за подобрување на условите за живот во руралните средини. Добиените резултати од индикаторите треба да придонесат да се утврди дали има подобрување на состојбата на руралните средини, како и достигнувањата на утврдените цели од националната стратегија и националната програма.

Во МЗШВ исто така, не се извршени сеопфатни студии од истражувања во руралните средини со економско - социјални анализи за потенцијалите за развој на овие подрачја, со цел дефинирање на политиките и мерките за економска и популациона ревитализација на истите. Недостатокот на ваквите истражувања за приоритетните области со вклученост на постојните подсекторски групи како и недоволната нивна координација го отежнува постигнувањето на целите на политиката за рурален развој.

Поради констатираните недоследности во следење на спроведувањето, проценка на политиките за рурален развој, недоволните истражувања и анализи за надминување на состојбата на руралните средини, не може да се следи дали се постигнати целите на националната земјоделска политика односно дали постои “Одржлив развој на руралните подрачја”.

Спроведувањето на националната стратегија се реализира преку петгодишна Национална програма за развој на земјоделството и рурален развој, Програмата за претпристапните средства од петтата компонента за земјоделство и рурален развој - ИПАРД како и Годишните програми за финансиска поддршка во земјоделството и финансиска поддршка на руралниот развој. Национална програма за развој на земјоделството и рурален развој 2013 - 2017 ги содржи политиките на директни плаќања, руралниот развој, уредувањето и поддршката на земјоделски пазари и техничката поддршка, нивните мерки и инструменти презентирани во временски контекст и со индикативна финансиска рамка.

Преку Националната програма се врши транспонирање на долгорочните стратешки цели од Националната стратегија за земјоделство и рурален развој на среднорочно оперативно ниво, кое потоа претставува основа за годишното програмирање преку годишните програми и уредби за финансиска поддршка за земјоделството и руралниот развој.

Национална програма за развој на земјоделството и рурален развој 2013 - 2017 година е донесена во октомври 2012 година во периодот на важност на

Ревизорски тим:

Овластен државен ревизор

20

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ – “УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ ВО РМ“

Националната стратегија за земјоделство и рурален развој 2007 - 2013 година. Национална програма не е изработена согласно член 7 од ЗЗРР врз основа на Националната стратегија за тековниот период, при што не е обезбедена конзистентност на политиките, приоритетите, мерките и активностите за постигнување на поставените цели и го зголемува ризикот од отстапувања во истите.

1.3. Стратегија за регионален развој на РМ 2009 - 2019 година е донесена во септември 2009 година од страна на Собранието на РМ, изработена од МЛС и ги содржи основните приоритети, стратешките цели, политиките за поттикнување на рамномерен регионален развој, мерките и инструментите за поттикнување на планските региони како и финансирањето и институциите надлежни за имплементација на истата.

При утврдување на стратешките цели и приоритети за регионален развој земени се во предвид и приоритетите и политиките поставени со Просторниот план на РМ¹⁴, Националниот развоен план 2009 - 2013 година, стратешките приоритети на РМ и програмските документи за интеграција на РМ во ЕУ, вклучувајќи ги и директивите за регионален развој.

Министерството за локална самоуправа на РМ не извршило прелиминарно оценување на Стратегијата за регионален развој, што не е во согласност со Законот за рамномерен регионален развој. Неизвршувањето на прелиминарно оценување го зголемува ризикот од недоволно и нереално утврдување на состојбите во регионалниот развој како и можност за неусогласеност на целите, мерките и приоритетите на Стратегијата со развојните документи на национално ниво и програмските документи за интеграција на РМ во Европска унија.

Со оглед на тоа дека при изготвувањето на Стратегијата користени се постари податоци за состојбата на регионалниот развој, а истата претставува плански документ и служи како основ при изготвување на акционите планови со конкретни мерки и активности, се јавува отсуство на кохерентност на рамката која ги врзува планираните активности со текот на реализација на предвидените цели, политики и очекуваните резултати од нивна реализација.

Тековното оценување на Стратегијата за регионален развој согласно законот треба да се врши на средина од периодот на спроведување на планскиот документ, додека Министерството за локална самоуправа во отсуство на прелиминарно оценување и не ажурирање на истата, во текот на 2013 година извршило тековно оценување за период од три години односно за периодот од 2009 до 2012 година. Со тековното оценување се прави оценка на реализацијата и ефектите од спроведените мерки за поттикнување регионален развој, идентификувани во Стратегијата.

¹⁴Просторен план, донесен од Собранието на РМ во јуни 2004 година;

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ – “УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ ВО РМ“

Од извршеното тековно оценување и дадените заклучоци и препораки извршена е измена и дополнување на Стратегијата во септември 2014 година. Со тековното оценување треба да се идентификуваат појдовни показатели - индикатори за реализација на спроведени мерки и активностите кои треба да се превземаат за остварување на главните цели на Стратегијата меѓу кои и “ревитализација на селата и развој на подрачјата со специфични развојни потреби“. Меѓу главните приоритети и мерки за постигнување на стратешките цели на Стратегијата кои се поврзуваат со подобрување на условите за живот во руралните подрачја се следните:

- развивањето на современа и модерна инфраструктура во планските региони;
- градење на функционално - просторни структури за подобро интегрирање на урбаните со руралните средини во планските региони;
- подигнување на степенот на социјален развој во планските региони и
- поддршка на подрачјата со специфични развојни потреби.

Во прилог на Стратегијата изработена е Листата на индикатори во која индикаторите се поставени на општ начин, групирани на ниво на приоритети. Индикаторите не се дефинирани на точен и концизен начин, поради што не може да се врши нивно проценување и точно согледување на тенденциите и трендовите на развојните области.

Иако индикаторите за следење на спроведувањето и оценката на резултатите по истите треба да се утврдуваат на годишно ниво, Министерството за локална самоуправа не врши нивна проценка при што недостасува конзистентно и континуирано следење на реализација на мерките и промените во одредени области на развојот.

Со тековната оценка треба да се дадат заклучоци и препораки за потребата од промени и активности поврзани со ефективното и ефикасно исполнување на целите на политиката за регионален развој како резултат на настанатите промени во развојните области.

Со тековната оценка утврдено е дека за одредени приоритети и мерки од Стратегијата кои се поврзани со “подобрување на условите за живот во руралните подрачја“ отсутствуваат целосни податоци, конкретни извештаи и недоволни статистички показатели и тоа:

- нема податок за движењето на бројот на градското и селското население во населбите, општините и регионите;
- нема информации за поврзување на помалите општини и руралните средини со поголемите урбани центри во заедничките економски, социјални, образовни и културни проекти;
- нема податоци од кои може да се одреди во колкава мерка се покриени со здравствени и социјални услуги помалите општини и руралните средини, односно не постои сет на индикатори кои се следат периодично;

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Овластен државен ревизор

22

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ – “УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ ВО РМ“

- нема податоци за изготвени и ажурирани планови за подрачјата со специфични развојни потреби и начинот на нивната реализација;
- недостаток на податоци за реформите во здравственото осигурување и начинот како се следат промените, односно податоците на здравствените осигуреници не даваат слика за реструктурирање на примарната здравствена заштита на населението согласно демографските промени во регионите/општините;
- во делот на мерките за детска заштита, нема податоци за плановите и резултатите од спроведување на истите.

Врз основа на Стратегијата за регионален развој се изработуваат тригодишни акциони планови за спроведување на Стратегијата, каде се претставени приоритетите на регионалниот развој во РМ во одредениот период. Приоритетните мерки во Акцискиот план за регионален развој се поделени на две основни групи:

- првата група опфаќа поттикнување на економскиот раст во планските региони, развивање на современа и модерна инфраструктура, препознавање и искористување на иновативните потенцијали и подигнување на техничко-технолошката основа на носечките индустрии во планските региони и
- втората група опфаќа оптимално користење и валоризација на природните ресурси и енергетските потенцијали во планските региони, градење на функционално-просторни структури за подобро интегрирање на урбаните и руралните средини во планските региони и зголемување и порамномерна дисперзија на инвестициите и вработеноста во рамките на регионите.

Исто така од страна на Министерството за локална самоуправа се изготвуваат и Извештаи за реализирани активности за спроведување на Акционите планови за секоја година. Извештајот содржи информации за реализирани проекти преку Министерството за локална самоуправа и БРР. Во извештајот се изработува и Преглед на индикатори по спроведувањето на проектите. Прегледот содржи податоци за називот на проектите, носителите и одобрените средства за проектите по поодделни приоритети, а во истиот не се врши проценка на индикаторите, со што не е обезбедена основа за реално следење и оценување на имплементацијата на мерките од Стратегијата.

Поради недостаток на целосни податоци со конкретни резултати од имплементација на мерките, извештаи кои не даваат целосна оценка на влијанието на мерките, како и недефинираните специфични индикатори по секоја мерка, не можат да се утврдат движењата во областите на развојот и подобрувањето на интеграцијата на урбаните со руралните средини. Заради овие причини не е извршено целосна анализа на влијанието на сите мерки за конкретните области од значење на регионалниот развој: просторно планирање, социо економски развој, техничка инфраструктура и животна средина. Во извештаите е наведено дека во

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Овластен државен ревизор

23

некои сегменти од развојот е утврдено незначително подобрување на состојбите во споредба со претходниот период, а во некои сегменти нема ефекти од спроведените мерки.

Поради констатираните недостатоци при изготвувањето на Стратегијата, тековната оценка, имплементација на мерките и следењето на реализација на истите не постои можност за целосно мерење на ефектите од политиката на регионален развој, односно не може да се даде одговор дали е постигната една од главните цели на Стратегијата за регионален развој “ревитализација на селата и развој на подрачјата со специфични развојни потреби“, односно дали има подобрување на условите за живот во руралните подрачја.

1.4. Во Национална стратегија за намалување на сиромаштијата и социјалната исклученост во РМ, ревидирана 2010 - 2020 година, изработена од страна на Министерството за труд и социјална политика како главна стратешка цел е: намалување на сиромаштијата и социјалната исклученост во РМ, преку подобро користење и зајакнување на расположливите човечки и материјални ресурси, подобрување на условите за живот, за работа и подобрување на општествените услови на граѓаните, системско и институционално содејство во функција на побрз развој, повисок стандард, поквалитетно живеење и развој на механизмите за социјално вклучување на ранливите категории граѓани во локален контекст.

Помеѓу специфичните стратешки цели кои се однесуваат на мерките и активностите насочени кон подобрување на квалитетот на живот во руралните средини предвидени се:

- зголемување на бројот на детските градинки;
- подобрување на пристапот на децата до училиштата;
- патролен социјален работник;
- достапност на здравствените услуги;
- зајакнување на системот за патронажна посета на семејствата;
- развивање на мрежа и акредитирани програми на алтернативни услуги во домашни услови;
- спроведување на напредни ИТ обуки за невработени лица и WiFi и стратегија и акцискиот план за развој на широкопојасен Интернет;
- обезбедување на услуги од Општините во насока на обезбедување превоз до здравствени установи и изградбата на установи за предучилишна возраст;
- воспоставување на мобилни тимови за социјална работа;
- креирање на мерки со кои би се намалил ризикот од социјална исклученост на жената и би се намалила стапката на сиромаштија кај жената;

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ – “УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ ВО РМ“

- подигање на свеста кај населението, каде владеат традиционални ставови и вредности во однос на работењето на жената надвор од домот;
- потреба од обезбедување на здравствена заштита преку викенд и празници, каде што не постои развиена мрежа на здравствени установи;
- обезбедување на топол оброк за стари и изнемоштени лица;
- креирање на мерки за младите кои живеат во руралните средини, со кои би се охрабриле да работат на искористување на ИПАРД фондовите;

Сметаме дека со соодветна и континуирана имплементација на овие мерки ќе се придонесе за подобрување на условите за живот, како и за поголем развој и унапредување на руралните средини во РМ.

1.5. Согласно член 18 од Законот за рамномерен регионален развој Министерството за локална самоуправа потребно е да подготви и достави до Владата на РМ Извештај за спроведување на планските документи за регионален развој односно реализација на Стратегијата за регионален развој на РМ и Програмата за развој на планскиот регион. Министерството за локална самоуправа нема изработено извештај за спроведување на наведените плански документи за 2013 и 2014 година.

Следењето на реализацијата на стратегијата за регионален развој, Владата на РМ го врши само преку годишен извештај за спроведување на Акциониот план на Стратегијата, кој се изработува од страна на Министерството за локална самоуправа.

Сметаме дека Извештајот ќе придонесе за изработка на анализа за општите развојни состојби, достигнувањето на утврдените цели од Стратегијата за регионален развој и програмата за развој на планскиот регион, за преземените активности од Министерството за локална самоуправа и информирање на Владата на РМ како еден од носителите на политиката за поттикнување на рамномерен регионален развој во РМ.

1.6. Согласно член 16 од ЗЗРР, МЗШВ ја известува Владата на РМ за спроведување на Националната програма за развој на земјоделството и руралниот развој и Годишната програма за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој со доставување на Годишен извештај, најдоцна до 31 март во тековната за претходната година.

Извештајот треба да содржи: тековна анализа за општите развојни состојби во областа на земјоделството и руралните средини, достигнување на утврдените цели од националната стратегија и националната програма, за спроведување на програмите за финансиска поддршка и постигнати резултати, преземени активности од страна на МЗШВ и Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој за унапредување на постапките за

Ревизорски тим:

Овластен државен ревизор

25

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

спроведување на програмите за финансиска поддршка, како и активности за комуникација и публицитет на програмата.

МЗШВ нема изработено и доставено Годишен извештај за спроведување на Националната програма за развој на земјоделството и руралниот развој и Годишната програма за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој за 2013 и 2014 година.

Во отсуство на изработка на наведениот извештај оневозможено е изработка на анализа за општите развојни состојби, за достигнување на утврдените цели од националната стратегија и националната програма, за преземените активности од страна на МЗШВ и АФПРЗЗ за спроведување на годишната програма, како и активности за комуникација и публицитет на програмата.

1.7. Со воведување на измените и дополнувањата на ЗЗРР во 2012 година, создадена е правна основа за воспоставување на Национална рурална мрежа, како платформа за воспоставување на партнерство со сите заинтересирани страни кои дејствуваат во руралните средини за потребите на планирањето, следењето и спроведувањето на Националната програма за рурален развој.

Националните рурални мрежи првенствено се фокусирани на обезбедување на поддршка за заедничко остварување на руралниот развој преку локална поддршка, со користење на пристапот ЛИДЕР, како алатка за поттикнување на субјектите кои живеат во руралните средини да истражат нови начини за заедничка работа за подобрување на нивните основни животни услови, што ќе придонесе за подобрување на квалитетот на живот во руралните средини.

Во текот на 2015 година, во рамки на проектот финансиран од ЕУ - Нацрт стратешка рамка за воспоставување на Македонска национална рурална мрежа 2015-2020, од страна на проектниот тим, во координација со јавни институции и други заинтересирани страни од приватниот сектор и граѓанското општество, изработена е Нацрт - стратешка рамка за воспоставување на македонската национална рурална мрежа 2015 - 2020, која има исклучиво консултативен карактер. Предвидено е финалната стратегија за рамката на националната рурална мрежа да се изготви во период од јуни до септември 2015 година.

Главната цел на националната рурална мрежа ќе биде да се подобри ефикасноста и ефикасноста на политиката за рурален развој во РМ, преку поголема вклученост на заинтересираните страни во изготвувањето и спроведувањето на политиките и програмите за рурален развој на национално, регионално и локално ниво, со подигање на свеста и квалитетот на информациите кои им се на располагање на потенцијалните корисници и пошироката јавност во однос на политиките за рурален развој, можностите за финансирање, како и релевантните знаења и

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ – “УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ ВО РМ“

искуства и поттикнување на иновации во земјоделството, производството на храна, шумарството и руралните области.

Исто така, националната рурална мрежа ќе придонесе во мониторингот и евалуацијата на програмите за рурален развој преку собирање, уредување, анализа, споделување на наодите од мониторингот и евалуацијата, со цел да се дадат насоки за подобрување на тековните и идните политики за рурален развој.

1.8. Согласно ЗЗРР за целите на креирање на интегрирана политика на рурален развој Владата на РМ, на предлог на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство со Одлука¹⁵ формира Меѓуресорско тело за рурален развој.

Со решение¹⁶ се именувани раководители и членови на Меѓуресорското тело за рурален развој, со кој раководи државниот секретар од МЗШВ. Други членови се претставници од министерството за финансии, економија, локална самоуправа, култура, труд и социјална политика, образование и наука, животна средина и просторно планирање и транспорт и врски, секретарот за европски прашања и агенциите за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој и поттикнување на развојот на земјоделството.

Меѓуресорското тело за рурален развој ги разгледува и дава мислење по стратешките документи и програмите од областа на финансиите, економијата, локалната самоуправа и регионалниот развој, културата, трудот и социјалната политика, образованието и науката, животната средина и просторното планирање, транспортот и врските од аспект на руралниот развој, идентификува прашања и проблеми од областа на руралниот развој, предлага решенија, обезбедува координиран настап и презема други активности поврзани со процесот на креирање и координирање на интегрирана политика на рурален развој. Меѓуресорското тело за рурален развој треба да остварува состаноци најмалку два пати годишно и да ја информира Владата на РМ за својата работа најмалку еднаш во годината најдоцна до 31 декември.

Од извршениот увид ревизијата утврди дека во текот на 2013, 2014 и 2015 година Меѓуресорското тело за рурален развој нема одржано седница.

Истакнуваме дека функционирањето на ова тело ќе овозможи разгледување и давање мислење по стратешките документи и програмите од областа на финансиите, економијата, локалната самоуправа и регионалниот развој, културата, трудот и социјалната политика, образованието и науката, животната средина и просторното планирање, транспортот и врските од аспект на руралниот развој,

¹⁵“Службен весник на РМ“ број 15/07, 93/09 и 144/10

¹⁶“Службен весник на РМ“ број 15/07, 93/09 и 144/10

идентификување на прашања и проблеми од областа на руралниот развој, ќе овозможи предлагање на решенија, обезбедување на координиран настап и преземање на активности поврзани со процесот на креирање и координирање на интегрирана политика на рурален развој.

1.9. Согласно ЗЗРР, поттикнувањето на локален развој на рурални средини се спроведува преку мерките наменети за поддршка на:

- реализација на стратегии за локален развој на рурални средини кои предвидуваат спроведување на мерки согласно ЗЗРР;
- реализација на стратегии за рурален развој на ЕЛС со седиште во рурална средина и
- работата на Локални акциони групи за развој на руралните средини и за вклучување на жителите на територијата на Локалните акциони групи за развој на руралните средини.

Стратегии за локален развој на рурални средини кои се предмет на поддршка мора да ги исполнат најмалку следниве услови:

- да е изготвена од страна на Локалните акциони групи за развој на руралните средини;
- да содржат мерки и начин на нивно спроведување и
- да е одобрена од МЗШВ.

Содржината и методологијата за подготовка на стратегиите, како и начинот за нивно одобрување ги пропишува министерот со Правилник кој е донесен од страна на МЗШВ во текот на 2013 година, со кој се дефинираат содржината на стратегијата, методологијата за подготовка на стратегијата и начинот на нејзиното одобрување.

Локални акциони групи за развој на руралните подрачја се основаат како трговско друштво, задруга или здружение на граѓани или фондација основана за една територијална целина на една или повеќе рурални средини каде живеат не помалку од 5.000 жители и не повеќе од 100.000 жители, по пат на:

- здружување на две или повеќе рурални заедници кои катастарски граничат меѓусебе;
- здружување на две или повеќе општини кои се дефинирани како рурални средини и катастарски граничат меѓусебе и
- јавно приватно партнерство меѓу општините, физички и правни лица или здруженија на граѓани со седиште на подрачјето на општините.

И покрај фактот што во Програмите за финансиска поддршка на руралниот развој за 2013, 2014 и 2015 година предвидени се средства во износ од 13.000 илјади денари за поддршка за здобивање на знаења и вештини за подготвување и реализација на стратегии за локален развој на руралните средини, истите не можат да се реализираат поради тоа што не се формирани Локални акциони групи за развој на

руралните подрачја, кои согласно ЗЗРР треба да ги изработуваат стратегиите за локален развој на руралните средини.

Наведената состојба упатува дека поради сеуште не формирани Локални акциони групи за развој на руралните подрачја, не се донесени стратегиите за локален развој, во кои ќе се утврдат мерки и активности за подобрување на развојот на руралните средини, подобрување на условите за живот во руралните средини, а ќе се овозможи и користење на финансиски средства од програмите за финансиска поддршка на руралниот развој.

2. Надлежност, финансирање, кадровска екипираност, комуникација и соработка на институциите надлежни за руралниот развој во РМ

2.1. Финансирање на развојот на руралните средини во РМ од средствата предвидени во Буџетот на РМ, се врши преку:

- Годишни програми за рамномерен регионален развој, во делот на финансирањето на проекти за развој на подрачја со специфични развојни потреби и
- проекти за развој на селата.

Согласно Законот за извршување на Буџетот на РМ за 2013, 2014 и 2015 година, за распределба на средствата за финансирање на регионален развој планирани во Буџетот на РМ за тековната година, се донесени две одделни програми, кои се реализираат од средствата предвидени во Буџетите на Министерството за локална самоуправа и Биро за регионален развој, додека исплатата на средствата за проектите за развој на подрачјата со специфични развојни потреби и проектите за развој на селата се вршат од страна на Бирото за регионален развој.

По донесување на програмите, Владата на РМ, врз основа на ЗРРР, донесува една одлука за доделување средства за финансирање на проекти за развој на планските региони, проекти за развој на подрачјата со специфични развојни потреби и проекти за развој на селата. Одлуката за финансирање на проектите содржи листа на конкретни проекти кои ќе се финансираат од средства за рамномерен регионален развој обезбедени во буџетите на Министерството за локална самоуправа и Биро за регионален развој, збирно, без разграничување кои проекти ќе се финансираат од средствата предвидени во буџетот/програмата за рамномерен регионален развој на МЛС, а кои од БРР. Рализацијата на Програмите за рамномерен регионален развој, подетално е прикажана во Прилог 1 од овој извештај.

Од вкупните средства предвидени во програмите за рамномерен регионален развој, за финансирањето на проекти за развој на подрачја со специфични развојни потреби се издвојуваат 20%, а за проекти за развој на селата 10%, согласно член 29 од Законот за рамномерен регионален развој. Дел од средствата се однесуваат за пренесени обврски од претходен период. Најголем дел од овие средства се користат

за подобрување на водоводната и канализационата мрежа и патната инфраструктура.

Во Законот за рамномерен регионален развој и подзаконските акти од областа, не се дефинирани крајни рокови за објавување на јавен повик за прибирање предлог - проекти од страна на БРР и донесување на истите од страна на Советот за РРР, ниту за одлуките за финансирање на проекти од страна на Владата, што може да влијае на оддолжување на рокот за нивно донесување, а со тоа и на намалување на можноста за навремено и целосно искористување на средствата предвидени во годишните буџети на Министерството за локална самоуправа и БРР. Во 2013 година неискористени се 29% од средствата, а во 2014 година 21%.

Утврдување на рокови за објавување на јавен повик за прибирање предлог проекти, и нивно донесување од Советот за РРР, како и за донесување на одлуките за финансирање на одделни проекти од страна на Владата, ќе придонесе за навремено и целосно искористување на средствата предвидени во годишните Буџети на Министерството за локална самоуправа и Биро за регионален развој.

Имајќи ги во предвид наведените состојби, ревизијата смета дека утврдувањето, распределбата и реализацијата на средствата за рамномерен регионален развој преку буџетот на БРР, во рамки на една програма за рамномерен регионален развој, ќе придонесе за поефикасно спроведување на програмата, како и за намалување на можноста за прелевање на средствата за исплата на проектите од една во друга програма.

2.2. Финансирање на развојот на руралните средини во РМ од средствата предвидени во Буџетот на РМ, се врши преку Годишни програми за финансиска поддршка на руралниот развој и тоа:

- Мерка 321 - Подобрување на квалитетот на животот во руралните средини,
- Мерка 322 - Обнова и развој на селата и
- Мерка 323 - Зачувување и унапредување на традиционалните вредности во руралните подрачја, како мерки за поттикнување на локален развој во руралните средини.

Програмите ги донесува Владата на РМ, на предлог на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, а истите се реализираат преку буџетот на Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој. Најголем дел од овие средства се користат за подобрување на водоводна и канализациона мрежа и патната инфраструктура.

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ – “УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ ВО РМ“

Ревизијата изврши увид во реализацијата на Годишните програми за финансиска поддршка на руралниот развој и ги утврди следните состојби:

- од вкупните средства предвидени во програмите, за подобрување на квалитетот на живот и локалниот развој во руралните средини во периодот 2013 - 2015 просечно се издвојуваат 36% од вкупните средства. Најголем дел од средствата се однесуваат за пренесени обврски од претходен период (2013 - 37%, 2014 - 95% и 2015 - 64%);
- не се дефинирани рокови за спроведување на програмата за 2013 година (објава на повик, склучување на договор и сл), што создава можност определени проекти да започнат со реализација на крајот на тековната година, што влијае на нецелосно искористување на средствата предвидени во годишните програми и продолжување на реализацијата на проектите во наредната година, со што се намалува износот на средства за финансирање на нови проекти. Во програмата за финансиска поддршка на руралниот развој за 2014 година дефинирани се рокови но не е спроведен ниту еден јавен повик. За Програмата за 2015 година, дефинирани се рокови, објавен е Јавен повик за Мерките 321, 322 и 323 во текот на јуни, а мерката 321 подобрување на квалитетот на живот во руралните средини објавена е со задоцнување;
- во текот на 2013 година поради објавен повик во текот на јуни и склучување на договорите на крајот на годината останати се неискористени средства во износ од 63%. Во текот на 2014 година не е спроведен ниту еден јавен повик за финансирање на нови проекти, од причина што износот на пренесени обврски од претходен период изнесува 95% од вкупно предвидените средства за оваа година;
- со годишните програми се предвидуваат средства за мерките за поттикнување на локален развој во руралните средини, кои во периодот 2013 - 2015 година не се искористени;

Сметаме дека со дефинирањето и почитувањето на роковите за започнување на проектите како и нивно навремено завршување, ќе се придонесе за поголема ефикасност во спроведувањето на проектите како и нивна реализација односно за подобрување на условите за живот во руралните средини во РМ, имајќи во предвид дека за определени проекти потребен е подолг период од една година за нивна целосна реализација. Рализацијата на Програмите за финансиска поддршка на руралниот развој, подетално е прикажана во Прилог 2 од овој извештај.

2.3. Согласно член 27 од ЗРРР за поттикнување на рамномерниот регионален развој од Буџетот на РМ годишно се издвојуваат средства во висина од најмалку 1% од БДП.

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Овластен државен ревизор

31

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ – “УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ ВО РМ“

Во ЗРРР не е прецизно дефинирано дали средствата за поттикнување на рамномерен регионален развој во висина од најмалку 1% од БДП, ќе се реализираат само преку годишните програми за рамномерен регионален развој предвидени во буџетите на Министерството за локална самоуправа и Биро за регионален развој, како носители на политиката на рамномерен регионален развој, или ќе ги опфатат и средствата за регионален развој предвидени во секторските програми на други буџетски институции, имајќи ја притоа во предвид компонентата “рамномерен“ регионален развој, односно почитување на принципот на распределба на средства во сите плански региони, според степенот на развиеноста на планскиот регион.

Функционалното поврзување на политиката за рамномерен регионален развој со други секторски програми, може да придонесе за поттикнување на развојот на планските региони во насока на постигнување на утврдените цели во ЗРРР

Со извршената анализа на програмите за рамномерен регионален развој за 2013 и 2014 година, без учество на средствата предвидени во секторските програми на други буџетски институции, ревизијата констатира дека учеството на одобрените средства за поттикнување на рамномерен регионален развој во износот на БДП за 2013 и 2014 година е под законски предвидениот лимит, односно изнесува 0,020% од БДП за 2013 година и 0,022% од БДП за 2014 година.

Во текот на 2014 година од страна на Министерството за локална самоуправа изработен е Преглед на идентификувани програмски активности и програмски документи за 2014 година од институции на централно ниво, кои се однесуваат на Буџетски програми со релеватност за Рамномерен регионален развој во РМ, а се спроведуваат преку: Министерство за економија, Дирекција за технолошки индустриски развојни зони, Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој, Министерство за култура, Финансирање на дејности од областа на културата, Министерство за локална самоуправа, Министерство за труд и социјална работа, Агенција за млади и спорт, Министерство за животна средина и просторно планирање, Министерство за образование и наука, Министерство за финансии-функции на државата, Министерство за финансии, Министерство за здравство, Министерство за транспорт и врски и Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Голем дел од проектите кои се спроведуваат преку овие министерства имаат компонента на регионален развој но немаат компонента на рамномерен регионален развој. Реализацијата на овие проекти, преку голем број на институции не придонесува за реално поттикнување на рамномерен регионален развој.

Координираното настапување и учество на надлежните институции во утврдувањето на приоритети при избор на проекти, имајќи го во предвид рамномерниот регионален развој и нивниот реален придонес за подобрување на

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

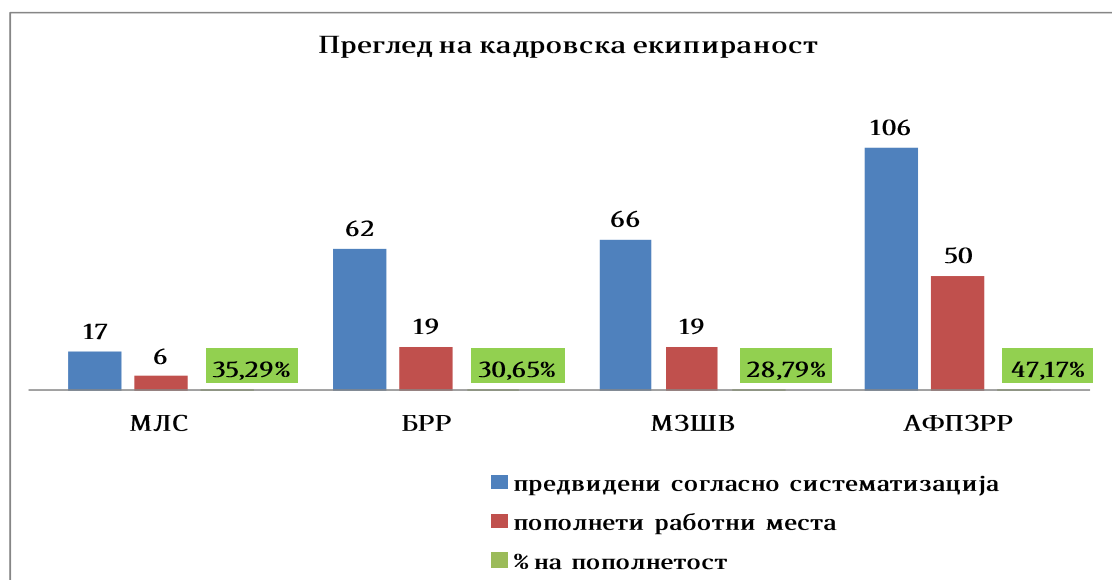
Овластен државен ревизор

32

условите за живот во руралните средини, ќе придонесе да се забави процесот на напуштање на руралните средини.

2.4. Со цел да се осознае состојбата со кадровската екипираност во институциите надлежни за спроведување на проекти за подобрување на условите за живот во руралните средини, ревизијата направи анализи по институции, изврши увид во правилниците за систематизација и организација кои се на сила во 2014 година и направи споредба на предвидените со пополнетите работните места при што ги утврди следните состојби:

- Министерство за локална самоуправа - согласно актот за систематизација во Секторот за рамномерен регионален развој и меѓуопштинска соработка предвидени се 17 работни места, од кои пополнети се 6 или 35%.
- Биро за регионален развој - согласно актот за систематизација предвидени се 62 работни места, од кои пополнети се 19 или 31%;
- Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство - согласно актот за систематизација во Секторот за рурален развој предвидени се 66 работни места, од кои пополнети се 19 или 29%;
- Агенција за финансиска поддршка на земјоделството и руралниот развој согласно актот за систематизација во АФПЗРР предвидени се 391 работни места, од кои пополнети се 184 или 47%, а во Секторот за одобрување на проекти и Секторот за одобрување на исплати предвидени се 106 работни места, од кои пополнети 50 или 47%.

Потенцираме дека во тек е усогласување на актите за систематизација и организација согласно донесениот Закон за вработените во јавниот сектор и Закон за административни службеници.

Ваквата состојба влијае врз функционирањето на овие институции во спроведувањето на проектите за подобрување на условите за живот во руралните средини. Пополнувањето на работните места согласно донесените правилници за систематизација и организација на вработените по работни места во наведените институции ќе придонесе за целосно и правилно профилирање на вработените, со што ќе се создадат услови за квалитетно и навремено извршување на работните обврски и соодветно спроведување на мерките, политиките и проектите за подобрување на условите за живот во руралните средини во РМ.

2.5. Согласно член 16 од Законот за рамномерен регионален развој¹⁷ Владата на РМ формира Совет за рамномерен регионален развој на РМ кој е составен од:

- заменикот на претседателот на Владата на РМ задолжен за економски прашања, кој раководи со Советот;
- министрите кои раководат со министерствата за локална самоуправа, финансии, економија, транспорт и врски, труд и социјална политика, култура, животна средина и просторно планирање и земјоделство, шумарство и водостопанство;
- претседателите на советите за развој на планските региони и
- претседателот на Заедницата на единиците на локалната самоуправа;
- во работата на Советот за рамномерен регионален развој можат да учествуваат и научни и стручни лица од областа на регионалниот развој.

Надлежностите на советот за рамномерен регионален развој се следните:

- ја усогласува политиката за поттикнување рамномерен регионален развој со секторските политики и макроекономската политика на РМ;
- ја утврдува предлог - стратегијата за регионален развој;
- дава согласност за програмите за развој на планските региони;
- го утврдува предлогот на поблиските критериуми и индикатори;
- ја утврдува предлог - листата на подрачја со специфични развојни потреби;
- утврдува предлог - одлука за класификација на ЕЛС и планските региони според степенот на развиеност;
- утврдува предлог за финансирање на конкретни проекти од средствата од Буџетот на РМ, наменети за развој на планските региони, подрачјата со специфични развојни потреби и на селата;
- дава мислење по извештаите за спроведување на планските документи за регионален развој;

¹⁷“Службен весник на РМ“ број 63 од 22.05.2007 година.

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ – “УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ ВО РМ“

- иницира разгледување на прашања од областа на регионалниот развој за кои е неопходна координација меѓу Владата на РМ, ЕЛС и другите засегнати страни и
- разгледува прашања од областа на рамномерниот регионален развој.

Согласно ЗРРР Советот за рамномерен регионален развој се состанува по потреба, а најмалку четири пати годишно. Во текот на 2013 Советот за рамномерен регионален развој има одржано 2 седници, а во 2014 година 4 седници.

Сметаме дека функционирањето на Советот за рамномерен регионален развој придонесува за креирање на мерки, политики и проекти кои се во насока на рамномерен регионален развој, како и во подобрување на условите за живот на руралните средини.

2.6. Согласно член 19 од Законот за земјоделство и рурален развој¹⁸ Владата, на предлог на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, формира Совет за земјоделство и рурален развој заради остварување на следните надлежности:

- консултативен механизам за политики, планови и програми за развој на земјоделството и руралниот развој и да дава мислење по однос на постигнати резултати од спроведувањето на мерките и инструментите за развој на земјоделството и руралниот развој;
- континуирана комуникација меѓу Министерството и социјалните и економските партнери кои се вклучени во спроведување на мерките и инструментите за развој на земјоделството и руралниот развој заради постигнување консензус по одделни прашања од областа на земјоделството и руралниот развој, а особено од областа на уредување на земјоделските пазари;
- разгледување и усвојување на годишни програми за работа на потсекторските постојани групи и оперативни програми за техничка поддршка од интерес на одделни земјоделски производи или група производи;
- следење на анализите на состојбите и препораките на образовни и научни институции, анализите за спроведување на политиките од областа на земјоделството и руралниот развој и
- други работи во врска со планирањето и спроведувањето на целите за развој на земјоделството и руралниот развој.

Согласно наведениот закон, Советот донесува Деловник за работа и одржува редовни состаноци најмалку еднаш во годината. Со Советот раководи министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство и е составен од:

¹⁸“Службен Весник на РМ“ број 49/10, 53/11, 126/12, 15/13, 69/13, 106/13, 177/14, 25/15.

Ревизорски тим:

Овластен државен ревизор

35

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

- претседателите на потсекторските постојани групи;
- по еден претставник од три најголеми национални здруженија на земјоделски производители по број на членови;
- по еден претставник од двете најголеми здруженија на преработувачи;
- по еден претставник од стопанските комори;
- по еден претставник од високообразовните и научните институции од областа на земјоделството;
- еден претставник од здружение на потрошувачи;
- еден претставник од здружение на единици на локалната самоуправа и
- еден претставник од здруженија за заштита на животната средина.

Од причина што сеуште не е донесен деловник за работа, сметаме дека поголема ангажираност и функционирање на Советот за земјоделство и рурален развој ќе придонесе за креирање на мерки, политики и проекти, планови и програми за развој на земјоделството и руралниот развој, а давањето мислење по однос на постигнати резултати од спроведувањето на мерките и инструментите за развој на земјоделството и руралниот развој, ќе придонесе за подобрување на условите за живот на руралните средини во РМ.

2.7. Ревизијата изврши анализа на доставените податоци од страна на АФПЗРР кои се однесуваат за доставени Барања за финансиска поддршка на проекти за подобрување на квалитетот на живот во руралните средини за 2013 година и ја утврди следната состојба:

- Од вкупно 81 општина во која има рурални средини за мерката 321 - подобрување на квалитетот на живот во руралните средини, барања доставиле 68 општини или 84%, од кои одобрени се 53 или 78%. Останатите 15 барања не се одобрени со образложение дека истите не се соодветни за мерката за која се аплицира;
- Од вкупно 81 општина во која има рурални средини за мерката 322 - обнова и развој на селата, барања доставиле 64 општини или 79%, од кои одобрени се 60 или 94%. Останатите 4 барања не се одобрени со образложение дека истите не се соодветни за мерката за која се аплицира;
- Од вкупно 81 општина во која има рурални средини за мерката 323 - зачувување и унапредување на традиционалните вредности во руралните подрачја, барања доставиле 68 општини или 84%, од кои одобрени се 20 или 29%. Останатите 48 барања не се одобрени со образложение дека истите не се соодветни за мерката за која се аплицира. Подетално состојбата со барањата се прикажани во Преглед на поднесени и одобрени барања за финансиска поддршка на проекти за рурален развој кој што е дел од овој извештај Прилог 3;

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ – “УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ ВО РМ“

Ваквата состојба укажува на фактот дека потребна е поголемата координација и комуникација помеѓу АФПЗРР со општините во РМ која ќе придонесе за поголема ангажираност на општините, поттикнување за аплицирање и поднесување на проекти со чија реализација ќе се даде придонес за подобрување на квалитетот на живеење во руралните средини.

3. Мерки, активности и проекти за подобрување на условите за живот во руралните средини во РМ

3.1. Во текот на 2015 година спроведен е Јавен повик за доделување на финансиска поддршка на ЕЛС наменета за подобрување на нивото на општински услуги, преку финансирањето на инфраструктурни проекти кои ќе придонесат за:

- подобрување на квалитетот на живот во руралните средини;
- намалување на разликите помеѓу урбаните и/или руралните општини во поглед на нивниот социо - економски развој и
- подобрување на конкурентноста на руралните средини.

Право на користење на средствата имаат ЕЛС на чија што територија се наоѓаат рурални средини наведени во Списокот на рурални средини и рурални заедници, освен општините кои немаат рурални средини во рамки на својата територија, Град Скопје, Чаир и Центар. Максималната вредност на финансиската поддршка по општина за овој повик е дефинирана:

Субјект	Максимална вредност на финансиска поддршка (евра)
Урбана единица на локална самоуправа	120.000
Рурална единица на локална самоуправа	260.000

Средствата се наменети за инвестиции во инфраструктурни проекти за водоснабдување, собирање и третман на отпадни води (пречистителни станици и системи за отпадни води со капацитет еквивалентен на популација помеѓу 2.000 и 10.000 жители), истите не се лимитирани, понатаму проекти за унапредување на управувањето со цврст отпад, изградба или реконструкција на локални патишта и улици, основна инфраструктура која обезбедува достапност до електрична енергија, обновливи извори на енергија, енергетска ефикасност, улично осветлување, уредување и/или изградба на туристички и рекреативни области, изградба и/или реконструкција на општински објекти како што се детски и младински културни центри, детски градинки, училишта, пазари, општински згради, како и останати приоритетни проекти во надлежност на локалната самоуправа.

Финансиската поддршка изнесува 100% од вредноста на прифатената инвестиција и истата ѝ се доделува на ЕЛС како неповратна. Секој проект кој ќе биде предложен да

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Овластен државен ревизор

37

се финансира со средствата од оваа финансиска поддршка потребно е да ги исполни следниве критериуми:

- Проектот да придонесува кон исполнувањето на специфичните цели на оваа финансиска поддршка, односно да биде насочен кон подобрување на квалитетот на живот во руралните средини, намалување на разликите помеѓу урбаните и/или руралните општини во поглед на нивниот социо економски развој и подобрување на конкурентноста на руралните средини;
- Проектот да биде во доменот на општинските функции и надлежности уредени со релевантните закони за ЕЛС и
- Предложениот проект да биде приоритет на соодветната ЕЛС согласно нејзините стратешки документи и воедно неговата реализација да биде одобрена од страна на Советот на општината.

Во текот на 2015 година доставени се апликации од страна на 78 ЕЛС во РМ за проекти кои се однесуваат за подобрување на квалитетот на животот во руралните средини во вкупен износ од 1.481.935.009 денари (24.096.504 евра), кои се однесуваат за проекти за изградба и реконструкција на: локални патишта, водовод и канализација, основни училишта, зелен пазар, изградба на шеталиште, фабрика за преработка на вода, улично осветлување, дом на култура, кров на општинска зграда, набавка на возило за зимско одржување на улици, регулација на речно корито, детски градинки, асфалтирање и поплочување на улици и тротоари, партерно уредување, реконструкција на мост, административно деловен објект, партерно уредување на детско игралиште, електрично осветлување, систем за водоснабување.

Реализацијата на овие проекти во најголема мера се однесуваат за изградба на основна инфраструктура во руралните средини ќе се придонесе кон подобрување на условите за живот во руралните средини, а со тоа и ќе се подобри и унапреди развојот на руралните средини во РМ.

3.2. Инструментот за претпристапна помош за периодот 2014 - 2020 (ИПА II) претставува поддршка на корисниците во донесувањето и спроведувањето на политичките, институционални, законски, административни, социјални и економски реформи кои се потребни, со цел да се усогласат со вредностите на Европската унија и постепено да ги усогласуваат со правилата, стандардите, политиките и практиките на Унијата, со цел членство во истата. ИПА II помошта се однесува на неколку области, меѓу кои е земјоделството и руралниот развој.

Иако програмата потенцијално ќе служи за постигнување на повеќе од една цел во рамките на ИПА II, меѓу главните цели се поставени и “промовирање на рамномерен територијален развој во руралните средини“ како и “трансфер на знаење и зајакнување на капацитетот на јавната администрација во спроведувањето на програмите за рурален развој“

Поддршката за инвестициите за подобрување на руралната инфраструктура како мерка ќе се финансира преку националната програма за рурален развој, а после акредитацијата на мерките за подобрување и развој на руралната инфраструктура и од ИПАРД 2014 - 2020 програмата од каде се планираат да се користат средства. Реализацијата на вложувањата во инфраструктурата опфаќа: изградба на локална патна инфраструктура и инвестиции во водоснабдителни и канализациони системи, подобрување на условите за живот во руралните средини (селски улици, плоштади, зелени површини и/или шеталишта), зачувување и унапредување на традиционалните вредности во руралните подрачја за поврзување на населени места - села со локалитет од значење за начинот на живот и работа на селската популација.

Процесот на акредитација е започнат во 2014 година за подготовка на мерката 301 “Инвестиции во рурална инфраструктура“, а во прилог на тоа во Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој се очекува да започне Twininig light проект за подготовка на акредитацијата и акредитацискиот пакет.

Ревизијата изврши увид во функционирањето на надлежните институции во делот на преземени мерки, активности и проекти за подобрување на условите за живот во руралните средини и ја утврди следната состојба:

3.3. Министерство за труд и социјална политика е надлежно за вршење на работите од областа на работните односи и вработувањето, животниот стандард, социјалната политика, заштитата на децата и малолетните деца заштитата на лицата со пречки во развојот. МТСП согласно своите надлежности ги обединува политиките поврзани со вработувањето, работните односи, социјалната заштита, правата и заштитата на децата, социјалната сигурност, заштита од дискриминација и сл.

“Заштитата на децата“ која претставува организирана дејност заснована на правата на децата е една од главните политики на МТСП. Заштитата на децата е од јавен интерес и се остварува преку обезбедување на определени права меѓу кои и згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст, одмор и рекреација на децата преку установи за деца во јавни и приватни детски градинки и детски одморалишта. Политиката на заштитата на децата вклучува зголемување на бројот на децата со изградба на нови детски градинки и проширување на постоечките капацитети, реконструкција и адаптација на јавни детски градинки, како и објекти во други просторни услови; доближување на детските градинки до поголем број на население со посебен акцент на руралните средини; вклучување во системот на згрижување и воспитување на деца од предучилишната возраст на центрите за ран

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ – “УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ ВО РМ“

детски развој, со што им се овозможува на родителите од општините и руралните средини да бидат опфатени со оваа форма на згрижување.

МТСП во периодот 2013 - 2015 година, презема активности во насока на подобрување на условите за живот во руралните средини во РМ, преку инвестиции во изградба и реконструкција на детски градинки, објекти во други просторни услови како и преку центрите за ран детски развој. Согласно доставените податоци од МТСП, во наведениот период, реализирани се активности за зголемување на капацитетите за згрижување на децата од предучилишната возраст.

Вкупните средства кои се потрошени за инвестиции во изградба, опремување и одржување на објекти за детска заштита се следни:

- за 2013 година изнесуваат 62.329 илјади денари од кои 60.834 илјади денари во рурални средини;
- за 2014 година изнесуваат 28.809 илјади денари од кои 23.291 илјади денари во рурални средини,
- и за 2015 година изнесуваат 7.100 илјади денари во рурални средини.

Согласно доставените податоци може да се констатира дека и покрај зголемување на капацитетите на детските градинки и градење на нови, се уште има потреба од зголемување на бројот на истите.

МТСП презеде мерки за овозможување на поголема достапност на социјалната работа и социјалната заштита до сите граѓани, особено до оние кои живеат во руралните средини и во населени места кои се надвор од седиштето на Центарот за социјална работа. Во оваа насока, досега се отворени вкупно 35 подрачни одделенија за непосредна социјална работа во општините кои се надвор од седиштето на центарот за социјална заштита.

Преку МТСП организирани се “Отворени денови за социјална заштита во рурални средини“. Овој проект е наменет за посета на корисниците на социјална парична помош, за измените на постапката за остварување на правата од социјална заштита, мерките кои се преземаат за нивно социјално вклучување, поволностите кои се наменети за корисниците на социјална парична помош и слично. Со овој проект опфатени се сите рурални средини на територијата на РМ.

Во текот на 2013 - 2015 година преку отворените денови за социјална заштита се реализирани 1898 средби со граѓани, информирани се 9292 лица, во делот на права од социјална и детска заштита извршено е дополнително информирање на 2158 лица, поднесени се 892 барања и се изработени 498 решенија.

Преземените активности од страна на МТСП за инвестирање во изградба, реконструкција и ревитализација на детските градинки во руралните средини во РМ и опремување на детските градинки и центрите за ран детски развој и отворање на

Ревизорски тим:

Овластен државен ревизор

40

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

одделенија за социјална работа придонесуваат за подобрување на условите за живот во руралните средини.

3.4. Министерство за здравство, меѓу другото е основано и за вршење на работите од областа на здравствената заштита и здравственото осигурување на населението, следењето на здравствената состојба на населението, организацијата и развојот на здравството и други работи утврдени со закон.

Проект - Рурален доктор

Преку МЗ и здравствените домови се имплементира проектот за обезбедување на здравствена заштита на примарно ниво во сите населени места во РМ - проект “Рурален доктор“. Целта на проектот е обезбедување на здравствена заштита за сите населени места на целата територија на РМ, зголемување на квалитетот на здравствените услуги, реактивирањето на напуштените рурални амбуланти, како и здравствена заштита во подрачјата што се прогласени за рурални. Во рамките на овој проект беа опфатени и лица со посебни потреби, како и останати категории на лица кои до сега не биле во можност да добијат здравствена услуга од овој тип.

Преку МЗ и здравствените домови се имплементира проектот за обезбедување на здравствена заштита на примарно ниво во сите населени места во РМ проект кој е донесен од Владата на РМ во 2013 година. МЗ е задолжен да ја известува Владата на РМ за остварениот напредок на проектот “Рурален доктор“.

МЗ до Владата на РМ доставува Информацијата за едногодишната имплементација и остварениот напредок во имплементацијата на проектот за обезбедување на здравствена заштита на примарно ниво во сите населени места во РМ.

Заради поефикасна реализација на проектот од страна на МЗ формирани се тимови кои на терен ќе го утврдат статусот на имплементација на проектот и ќе обезбедат техничка поддршка и помош при спроведување на истиот.

Од страна на тимовите на МЗ посетени се сите здравствени домови, при што е констатирано отворање на здравствени пунктови во повеќето општини, додека останатите пунктови се предвидени да се отворат во наредниот период по обезбедување на потребните услови (обезбедување на простории, вработување на медицински кадар). МЗ во соработка со здравствените домови презема активности за успешна имплементација на проектот, извршена е координација со локалната самоуправа, со градоначалниците на општините за обезбедување на простори, реновирање на постоечките простории кои се во сопственост на здравствените домови како и обезбедување соодветни услови за отворање на предвидените здравствени пунктови.

За одржлива и непречена имплементација на проектот МЗ во соработка со Министерство за финансии и Фондот за здравствено осигурување обезбедило нови работни места за медицински тимови кои ќе вршат здравствена заштита во селата

Ревизорски тим:

Овластен државен ревизор

41

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ – “УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ ВО РМ“

во РМ. Исто така преку Агенцијата за управување со конфискуван имот, во соработка со МЗ, се обезбедени моторни возила за потребите на здравствени домови за медицински тимови кои ќе работат во села во РМ.

Со реализација на проектот медицински тимови вршат здравствена дејност или во пунктови лоцирани во населеното место или преку посета на жителите во нивните домови (патронажа) со што се опфатени сите населени места предвидени со проектот, по однапред утврден распоред за датумот времето и местото за посета на руралните тимови.

При посетите во предвидените населени места утврдено е дека во дел од нив нема жители (иако според пописот од 2002 година се попишани, но истите живеат кај свои роднини во градот или лицата се починати), постојат населени места како викенд населби, населени места кои се споени со градовите, населени места во кои има приватна здравствена установа односно во меѓувреме има лекар во населеното место, поради што овие населени места се земени како исклучок, односно истите не се посетуваат од рурален доктор. Проектот е позитивно прифатен од страна на населението кое до сега беше вклучено во реализација на овој проект и остварена е целта за примарна здравствена заштита на населението.

Важно е да се напомене дека во рамки на проектот рурален доктор се опфатени и лица со посебни потреби, како и останати категории на лица кои до сега не биле во можност да добијат здравствена услуга од овој тип. Воедно лекарските тимови го зголемија дијапазонот на здравствените услуги кои ги пружат на жителите во населените места со здравствената услуга лабораторија електрокардиографија (ЕКГ) дијагностика, мерење на шеќер и гликемија во крвта, како пакет на услуги со кој би била опфатена примарната здравствена заштита во овие населени места.

Со започнувањето на активноста на тимовите од проектот Рурален доктор со издавање односно пропишување на терапија и издавање на упати (упатување на повисоко ниво на здравствена заштита) се заокружува процесот на пружање на целосна и достапна здравствена заштита за жителите во населените места.

Проект - Рурална аптека

Овој проект е надополнување на проектот рурален доктор. Целта на проектот е олеснување на населението за прибавување на терапијата, односно истата би била достапна на жителите во рурални средини. Олеснување ќе има и за оние лица што примаат хронична терапија или акутни заболувања. Тие ќе може да ја подигнат терапијата со рецепт во местото на живеење

Жителите во овие рурални места за добивање на својата терапија секој месец требаа да патуваат по 20, 30 па и 50 км. Со оваа активност во корелација со проектот “Рурална аптека“, е предвидено олеснување на жителите за добивање на терапијата односно истата би била достапна на жителите во овие средини.

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Овластен државен ревизор

42

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ – “УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ ВО РМ“

МЗ ги има направено сите подготовки во поглед на обезбедување на материјално технички средства на лекарски тимови како предуслов за можноста за пропишување на лекови на рецепт и издавање на упати за повисоко ниво на здравствена заштита.

Како наредна активност за реализација од страна на МЗ, е анализа на едногодишна имплементација на проектот, со што ќе се направи негова евалуација заради согледување на позитивните и негативните ефекти, дефинирање на проблемите во неговата имплементација и нивно решавање, како и следење на актуелната состојба како во населените места, така и во здравствените установи. Ќе се направи нова анализа за условите потребни за одржлива и непречена имплементација на проектот во делот на потребен број на нови вработувања, потребни услови како и ревизија на дефинираните распореди за посети на населените места од страна на тимовите од проектот “Рурален доктор“.

Проект - 16 Рурални амбуланти

Проектот за изградба и отворање на “16 Рурални амбуланти“ е започнат во 2009 година, 15 амбуланти се изградени, од кои 4 се во постапка за технички прием, а 1 амбуланта е во фаза на градење. За оваа намена исплатени се 58.062 илјади денари, а за завршување на амбулантите во рамките на МЗ планирани се уште 6.000 илјади денари. МЗ на здравствените домови им има издадено 9 согласности за издавање под закуп на рурални амбуланти.

Сметаме дека овие активности на Министерството за здравство ќе придонесат за подобрување на условите за живот во руралните средини во РМ.

3.5. Министерство за образование и наука во периодот 2013 - 2015 година превзема активности во насока на подобрување на условите за живот во руралните средини во РМ, преку изградба и реконструкција на училишта и изградба на спортски сали

Согласно доставените податоци од МОН, во периодот од 2013 до 2015 година, преку инвестиции во изградба и реконструкција на училишта реализирани се инвестиции за изградба на 21 основно училиште во рурални средини во вкупен износ од 114.913 илјади денари, како и реконструкција на 14 основни училишта во вкупен износ од 30.895 илјади денари. Инвестициите се распоредени во руралните средини во осумте плански региони во РМ, при што најмалку средства се насочени за финансирање на училишта во руралните средини од источниот и југоисточниот плански регион.

Со цел создавање на подобри услови за одвивање на наставата по спорт и спортски активности во основните и средните училишта, Владата на РМ спроведува проект за

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Овластен државен ревизор

43

изградба и опремување на училишни спортски сали во основни и средни училишта и рехабилитација на средни и основни училишта во РМ.

Проектот се имплементира преку Министерството за образование и наука, а се финансира со средства обезбедени со заем одобрен од Европската Банка за развој. Очекуваните резултати од проектот се подобрување на психо физичката способност кај децата во основните и средните училишта, зголемување на интересот за спорт кај младите и постигнување на подобри резултати при претставување на државата при интернационални натпревари, намалување на зависностите од дроги и други пороци на современото живеење.

Од средства обезбедени за финансирање на проектот за изградба и опремување на спортски сали во основните училишта и рехабилитација на средни и основни училишта во РМ, во периодот од 2013 - 2015 година од 145 изградени се спортски сали во 12 основни училишта во рурални средини во РМ, во вкупен износ од 323.815 илјади денари, а во фаза на изградба се спортски сали во 8 основни училишта, во вкупен износ од 240.000 илјади денари.

До 2018 година се планира изградба на уште 20 спортски сали, а по 2018 година уште 24 спортски сали во руралните средини во РМ, за кои треба да се обезбедат средства.

Од средствата за финансирање на наведениот проект, финансирани се и реконструкции на училишта во руралните средини во РМ, од кои завршени се реконструкциите на 7 училишта во рурални средини, во вкупен износ од 23.070 илјади денари.

Во 2015 година, отпочната е реконструкција на 5 училишта во рурални средини во вкупен износ од 15.966 илјади денари, а објавена е јавна набавка за реконструкција на 16 училишта во вкупен износ од 127.296 илјади денари.

Во рамки на заемот од страна на Европската Банка за развој одобрен е грант за реконструкција на 10 основни училишта и 6 средни училишта. Од средствата од грантот во 2014 година извршена е реконструкција на 2 основни училишта во рурални средини, во вкупен износ од 20.214 илјади денари.

Со преземените активности од страна на Министерството за образование и наука во координација со Владата на РМ, за инвестирање во изградба, реконструкција и ревитализација на училиштата во руралните средини во РМ, како и за изградба и опремување на училишни спортски сали во истите, се придонесува за подобрување на условите за живот во руралните средини, како и за спорт и рекреација на населението во истите.

Во насока на понатамошен развој на руралните средини во РМ, потребно е продолжување на инвестициите за подобрување на условите за живот во истите, имајќи го притоа во предвид рамномерниот регионален развој, односно рамномерната распределба на средствата во сите плански региони во РМ.

3.6. Општина Петровец се наоѓа во југоисточниот дел на Скопската Котлина и припаѓа на Скопскиот плански регион. На територијата на општината има 16 рурални средини, со вкупно 8.255 жители, од кои најголем дел, односно 32% се лоцирани во централното населеното место Петровец.

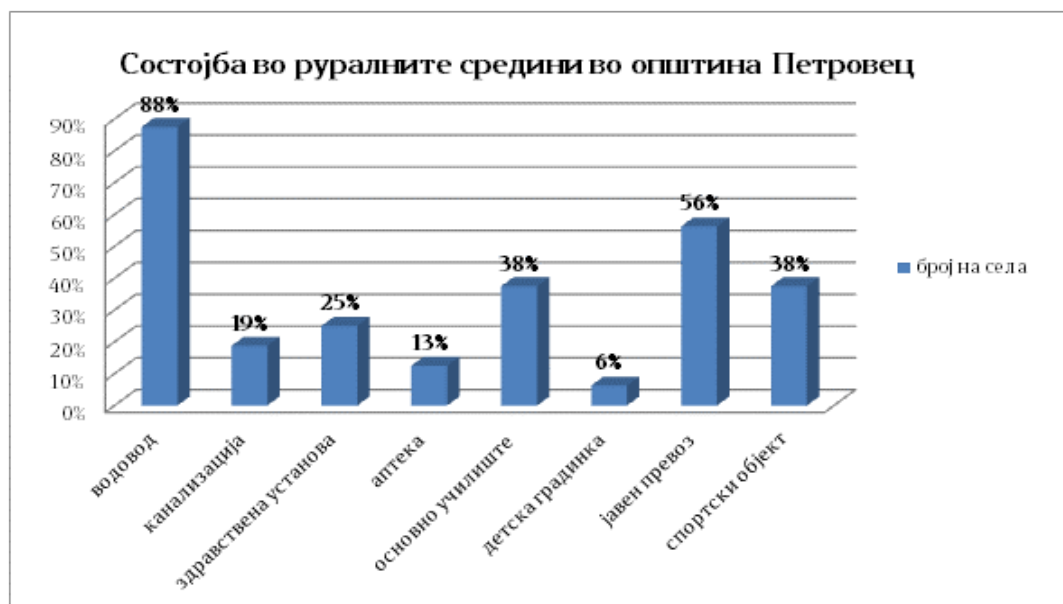
Врз основа на спроведените интервјуа и одговорените прашалници од страна на надлежните лица во општина Петровец, ги констатиравме следните состојби:

- патната мрежа во општината се карактеризира со асфалтирани патишта кои водат до населените места, со исклучок на селата Градманци, Летевци и Бадар. До населените места Блаце, Градманци, Кожле, Летевци, Брезница, Ќојлија и Бадар не е обезбеден јавен превоз;
- речиси сите населени места се обезбедени со водовод, но освен населените места Петровец, Ржаничино и Катланово, останатите немаат канализација;
- децата од предучилишна возраст се згрижуваат во една детска градинка, лоцирана во населеното место Петровец, а на територијата на општината има шест основни училишта;
- на територијата на општината има четири здравствени установи и две аптеки, а обезбедувањето на здравствените услуги за населението во руралните средини во кои нема здравствена установа, во голем дел е покриено со проектот “Рурален доктор“;
- спортските активности и рекреација може да се одвиваат во шест спортски објекти (спортски сали, игралишта). Со изградба на училишни спортски сали се создаваат подобри услови за одвивање на наставата по спорт и спортски активности;
- во општина Петровец, има 6 населени места (38%) со помалку од 30 жители (вкупниот број на жители во овие села е 105) кои се изразито неразвиени, во исклучително тешка состојба во однос на основните услови за живот. До наведените села, со исклучок на селата Летевци и Бадар, води пристапен асфалтиран пат, а речиси сите се обезбедени со водовод. Останатите потреби за создавање на егзистенцијални услови за живот (канализација, здравствена установа, детска градинка, основно училиште, јавен превоз и сл.) не се задоволени, а со оглед на малиот број на жители во наведените села, не се прават напори за инвестирање во насока на ревитализација на истите;
- во периодот 2013 - 2015 година, општина Петровец има преземено активности за инвестиции за изградба и реконструкција на патната, водоводната и канализационата мрежа во населените места, училишни згради и спортски објекти, во вкупен износ од 128.407 илјади денари. Околу 60% од вкупните инвестиции се реализирани со средства

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ – “УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ ВО РМ“

- обезбедени од сопствени извори, а дел од средствата се обезбедени од други извори на финансирање (АФПЗРР, БРР, МОН, МЕ, АМС);
- во текот на 2015 година донесена е одлука за јавна набавка за изградба на детска градинка во населено место Петровец, во износ од 9.914 илјади денари, со средства обезбедени во Буџетот на општината;
 - приоритетите за финансирање вообичаено се утврдуваат преку “снимање“ на состојбата на терен, средби со населението на кои се истакнуваат проблемите и потребите на луѓето, но без воспоставена пракса за изготвување на пишан документ, како поткрепа на извршените анализи за утврдување на приоритетите за конкретни инвестиции;
 - од извршената анализа на доставените податоци за инвестиции во периодот 2013 - 2015 година, може да се констатира дека политиката за инвестирање на општината, во најголем дел е насочена кон финансирање на проекти за населените местата со поголем број на жители на сметка на населените места со помал број на жители;
 - и покрај фактот што континуирано се преземаат активности за подобрување на условите за живот на населението, сепак во општина Петровец егзистираат населени места каде потребно е обезбедување на основните услови за живот во одредени сегменти (канализациона мрежа, јавен превоз, детски градинки и сл.)

Од вкупно 16 рурални средини на територијата на општината, процентуалното учество на постоечки инфраструктурни објекти е, прикажана во следниот графикон:

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Овластен државен ревизор

46

Имајќи ги предвид современите потреби на луѓето, сметаме дека е потребно продолжување на активностите за обезбедување и подобрување на условите за живот на населението, со цел намалување на ризикот од напуштање на одредени населени места каде истите не се обезбедени.

3.7. Општина Сопиште го зафаќа југозападниот дел на Скопската котлина и припаѓа на Скопскиот плански регион, и покрај ридско-планинскиот карактер и периферната поставеност во однос на Скопската котлина, општината Сопиште сепак има поволна географска положба, пред се поради непосредната близина на Скопје.

На територијата на општината егзистираат 13 рурални средини, со вкупно 9.522 жители¹⁹, од кои најголем дел, односно 56% се лоцирани во централното населено место Сопиште. Дел од територијата на општина Сопиште се припојува кон општина Кисела Вода, со што бројот на населението во општина Сопиште изнесува 5.656 жители. Врз основа на спроведените интервјуа и одговорените прашалници од страна на надлежните лица во општина Сопиште, ги констатиравме следните состојби:

- патната мрежа во рамките на општината се карактеризира со асфалтирани патишта кои водат до населените места. Особено значаен е регионалниот пат Скопје - Македонски Брод, кој сеуште не е целосно изграден, но трасата која минува низ општината е завршена. Во општината до пет населени места не е обезбеден јавен превоз, од кои две се со повеќе од 300 жители;
- речиси сите населени места се обезбедени со водовод, а освен населеното место Сопиште, останатите немаат канализација;
- на територијата на општина Сопиште нема детска градинка за згрижување на децата од предучилишна возраст, а на територијата на општината има девет основни училишта;
- на територијата на општината има две здравствени установи и две аптеки, а за руралните средини во кои нема здравствена установа, обезбедувањето на здравствени услуги за населението е покриено со проектот “Рурален доктор“;
- Општина Сопиште не располага со ниту еден спортски објекти (спортска сала, игралиште);
- во период 2013 - 2015 година, општина Сопиште има склучено договори за капитални инвестиции во вкупен износ од 50.663 илјади денари, од кои најголем дел се однесуваат на изградба и реконструкција на патната мрежа во општината. Дел од инвестициите се насочени кон изградба и ревитализација на водоводниот систем, како и изградба на спортско

¹⁹Попис на населението во Република Македонија од 2002 година

игралиште и ревитализација на спортски терени. Средствата за финансирање на проектите се обезбедуваат од сопствени извори и од други извори на финансирање;

- приоритетите за финансирање се утврдуваат преку “снимање“ на состојбата на терен, средби со населението на кои се истакнуваат проблемите и потребите на луѓето, но без воспоставена пракса за изготвување на пишан документ, како поткрепа на извршените анализи за утврдување на приоритетите за конкретните инвестиции;
- од извршената анализа на доставените податоци за инвестиции во периодот 2013 - 2015 година, може да се констатира дека политиката за инвестирање на општината, во најголем дел е насочена кон финансирање на проекти за изградба и реконструкција на патната мрежа во општината, во најголем дел во централното населено место Сопиште, како и во населените местата со поголем број на жители;
- и покрај фактот што континуирано се преземаат активности за подобрување на условите за живот на населението, сепак во општина Сопиште егзистираат населени места каде потребно е обезбедување на основните услови за живот во одредени сегменти (канализациона мрежа, јавен превоз, детски градинки и сл.)
- општина Сопиште нема воспоставено целосна сметководствена евиденција на капиталните инвестиции (изградба и реконструкција на патната мрежа), за кои истата располага со соодветна документација.

Од вкупно 13 рурални средини на територијата на општината, процентуалното учество на постоечки инфраструктурни објекти е прикажана во графиконот подолу:

Ревизорски тим:

- _____
- _____
- _____
- _____

Овластен државен ревизор

48

Имајќи ги предвид современите потреби на луѓето кои не се задоволуваат само со основните услови за живот, сметаме дека потребно е продолжување на активностите за обезбедување и подобрување на условите за живот на населението во руралните средини, со цел намалување на ризикот од напуштање на одредени рурални средини каде не постојат основни услови за живот.

3.8. Општина Градско се наоѓа во средното Повардарие, односно од двете страни на реката Вардар пред влезот во Тиквешката Котлина во средишниот дел на Македонија и припаѓа на Вардарскиот плански регион. На територијата на општината има 16 рурални средини, со вкупно 3.760 жители, од кои најголем дел, односно 59% се лоцирани во централното населеното место Градско. Врз основа на спроведените интервјуа и одговорените прашалници од страна на надлежните лица во општина Градско, ги констатиравме следните состојби:

- патната мрежа во рамките на општината се карактеризира со асфалтирани патишта кои водат до населените места во кои има жители, а во општината не е организиран јавен превоз;
- сите населени места каде има жители се обезбедени со водовод, а половина од нив немаат канализација;
- децата од предучилишна возраст се згрижуваат во една детска градинка, лоцирана во населеното место Градско, а на територијата на општината има пет основни училишта, распоредени во населените места со поголем број на жители;
- на територијата на општината има една здравствена установа и една аптека, а обезбедувањето на основни здравствени услуги за населението во руралните средини во кои нема здравствена установа, а има поголем број на жители, е покриено со проектот “Рурален доктор“;
- спортските активности и рекреација може да се одвиваат во четири спортски објекти (спортски сали, игралишта), распоредени во четири населени места. Со изградба на училишни спортски сали се создаваат подобри услови за одвивање на наставата по спорт и спортски активности;
- во општина Градско, има 7 населени места (44%) во кои нема жители, кои се изразито неразвиени, без пристапен асфалтиран пат и основни услови за живот. Со оглед на фактот што во наведените села нема жители, не се преземаат активности за инвестирање во истите.
- во период 2013 - 2014 година, општина Градско има преземено активности за изградба и реконструкција на патната и канализационата мрежа во дел од населените места, за кои средствата се обезбедени од АФПЗРР и ЈП за државни патишта.

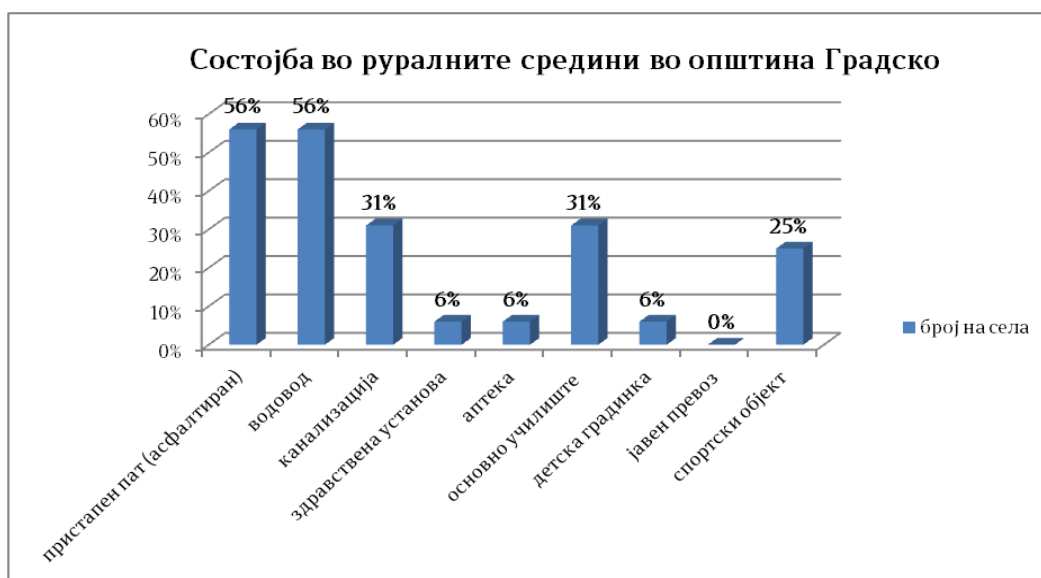
Во 2014 година, во општина Градско изградено е повеќенаменско игралиште, финансирано од страна на Агенцијата за млади и спорт.

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ – “УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ ВО РМ“

Вкупниот износ на инвестиции во 2013 и 2014 година, изнесува 35.491 илјади денари. Во 2015 година не се реализирани капитални инвестиции во општината, а поднесени се неколку апликации за обезбедување на средства за финансирање на проекти за изградба и реконструкција на патна и канализациона мрежа, кои се во фаза на одобрување;

- приоритетите за финансирање вообичаено се утврдуваат преку “снимање“ на состојбата на терен, средби со населението на кои се истакнуваат проблемите и потребите на луѓето, но без воспоставена пракса за изготвување на пишан документ, како поткрепа на извршените анализи за утврдување на приоритетите за конкретни инвестиции;
- фактот што општина Градско функционира со блокирана сметка и финансирањето на проекти го обезбедува само од надворешни извори, влијае на самостојното креирање на политиката за инвестирање на општината, како и на можноста за опфат на повеќе населените места во кои е потребно создавање или подобрување на условите за живот;

Од вкупно 16 рурални средини на територијата на општината, процентуалното учество на постоечки инфраструктурни објекти е прикажана во графиконот подолу:

имајќи ги во предвид современите потреби на луѓето кои не се задоволуваат само со основните услови за живот, потребно е продолжување на активностите за обезбедување и подобрување на условите за живот на населението, со цел намалување на ризикот од напуштање на одредени населени места каде истите не се обезбедени.

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Овластен државен ревизор

50

3.9. Имајќи ги во предвид потребите од евиденција на имотот со кој располага секоја институција и од тука и имотот на Република Македонија, произлегува дека по завршување на секоја капитална инвестиција потребно е истите да бидат евидентирани. Погolem дел од надлежните институции кои согласно своите Програми за работа изградиле капитални објекти, потребно е целокупната документација да ја достават до единиците на локална самоуправа на чија територија се наоѓа руралната средина, со цел евидентирање во сметководствената евиденција.

Од увидот во документацијата констатиравме дека постои потреба по завршување на секој проект изградба, реконструкција или санација, надлежните институции од каде што се финансира проектот за определена општина во Република Македонија да ја достават целокупната документација до Општината за која се извршени работите со цел евидентирање и докапитализирање на вредноста на градежните објекти во сметководствената евиденција.

Овие активности ќе придонесат за целосно евидентирање на проектите кои се извршени а кои се во насока на подобрување на условите за живот во руралните средини во Република Македонија како и евидентирање на извршените градежни работи во секоја општина поодделно во Република Македонија.

3.10. Од причини што не се направени целосни и сеопфатни испитувања и анализи на состојбите во кои се наоѓаат руралните средини, потребно е Владата на РМ во соработка со надлежните институции да започнат активности за изработка на сеопфатна анализа со цел утврдување на реалната состојба во која се наоѓаат руралните средини во РМ, за секоја рурална средина поединечно.

Со анализата би се утврдила состојба во која се наоѓаат руралните средини, потребите, барањата и приоритетите на секоја рурална средина поодделно. Оваа анализа би можела да се искористи во насока на давање на приоритети на оние рурални средини во РМ кои имаат потреба од инвестирање со цел создавање на основни услови за живот, како што се инфраструктура, водовод, канализација, решавање на определени проблеми со кои се соочуваат граѓаните кои живеат во руралните средини, како и основа за планирање на средствата, согласно програмите за рамномерен регионален развој и програмите за финансиска поддршка на руралниот развој во наредниот период.

Во текот на 2014 година МЗШВ доставило до Општините во РМ Прашалник за потребите од инвестиции за развој на руралната инфраструктура со прашање: “Ако утре се спроведе Јавен повик, со кој проект ќе аплицирате“. Во прашалникот е наведено: општи податоци за општината, демографска структура, културни и природни знаменитости, податоци за состојбата со руралната структура, податоци

за квалитетот на живот во селата, потреби од инвестиции и утврдување на приоритетни критериуми.

Според МЗШВ целта на Прашалникот е по добиените одговори од страна на општините, да се отпочнат подготовки на мерки за развој на руралната инфраструктура, согласно потребите од инвестиции на локално ниво.

3.11. Ревизијата изврши анализа на структурата на рурални средини според бројот на жители, користејќи ги податоците од последниот попис на населението во РМ во 2002 година. Со извршената анализа, констатиравме дека од вкупно 1.760 рурални средини, 1.141 рурални средини имаат до 500 жители, што претставува 65% од вкупниот број на рурални средини. Притоа, најголем дел, односно 458 рурални средини (40%) имаат до 50 жители.

Структурата на руралните средини до 500 жители подетално е прикажана на следниот графикон:

Заклучоците од извршената анализа се потврдуваат и со податоците од Националната стратегија за земјоделство и рурален развој за периодот 2014 - 2020 година, изработена од страна на МЗШВ, во која е наведено дека голем дел од селата се целосно напуштени (151 населени место нема регистрирана популација според пописот од 2002 година), а 633 населени места имаат изразено мал број на жители односно под 100 жители.

Согледувањата на ниво на руралните општини, укажуваат дека скоро сите рурални општини имаат пад на бројот на населението. Ваквата состојба укажува на процес на намалување на бројот на руралните средини во РМ.

Состојбите во руралните средини во РМ се согласно податоците од последниот попис на населението во РМ спроведен во 2002 година, кои имајќи во предвид дека се стари повеќе од 12 години, не ја прикажуваат реалната состојба во која се наоѓаат руралните средини во РМ.

Спроведувањето на попис на населението во Република Македонија, ќе даде реална состојба за бројот на жители во руралните средини,

Наведените податоци општините во РМ ќе можат да ги искористат и при аплицирањето за определени проекти за развој на руралните средини како и за утврдување на мерки и активности во кои и колку рурални средини треба да се реализираат проекти, од причина што сите анализи, мерки и активности, како и бројот на жители се користат согласно последниот извршен попис на населението во РМ спроведен во 2002 година.

3.12. Ревизијата достави прашалници до 26 општини во РМ со цел утврдување на мерките и активностите кои ги преземаат општините во РМ со цел подобрување на условите за живот во руралните средини и ја утврди следната состојба:

Од 26 доставени прашалници поделени по 8 плански региони во РМ повратно добиени се одговори од 19 општини во РМ (Демир Капија, Свети Николе, Берово, Штип, Пехчево, Македонски Брод, Дебар, Охрид, Гевгелија, Валандово, Ново Село, Демир Хисар, Крушево, Новаци, Јегуновце, Брвеница, Маврово и Ростуша, Кратово и Ранковце), или 73%. Не е добиен одговор од општините: Неготино, Битола, Прилеп, Куманово, Арачиново, Гази Баба и Илинден. Од доставените одговори ревизијата ја утврди следната состојба:

Општина Демир Капија, има 15 рурални средини со вкупно 4.545 жители од кои најголем дел, односно 72% се лоцирани во централното населено место Демир Капија. Во 4 рурални средини или 27% нема ниту еден жител.

Во дел од руралните средини нема пристапен асфалтиран пат, водовод и канализација, здравствена установа, аптека, има една детска градинка и еден спортски објект кои се лоцирани во централното населено место Демир Капија, како и 5 основни училишта. Општината нема организирано јавен превоз до руралните средини. Општината презема мерки и активности за подобрување на условите за живот во руралните средини кои во најголем дел се насочени кон изградба и реконструкција на водовод, канализација, улици, плоштад и училишна зграда.

Општина Свети Николе, има 33 рурални средини со вкупно 18.497 жители од кои најголем дел, односно 74% се лоцирани во централното населено место Свети Николе. Во 7 рурални средини или 21% живеат до 5 жители, а во 2 нема ниту еден жители.

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ – “УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ ВО РМ“

Во поголем дел од руралните средини има пристапен асфалтиран пат и водовод, освен во руралните средини со мал број на жители. Во голем дел од руралните средини нема канализација, здравствена установа, аптека, има една детска градинка кои се лоцирани во централното населено место Свети Николе, како и 9 основни училишта и 8 спортски објекти. Општината нема организирано јавен превоз до руралните средини. Општината презема мерки и активности за подобрување на условите за живот во руралните средини кои во најголем дел се насочени кон изградба и реконструкција на канализација, улици, зелени површини за одмор и рекреација.

Општина Берово, има 9 рурални средини со вкупно 12.051 жители од кои најголем дел, односно 58% се лоцирани во централното населено место Берово.

Во сите руралните средини има пристапен асфалтиран пат и водовод, јавен превоз, основни училишта и спортски објекти, само 2 рурални средини немаат канализација. Во општината има 5 здравствени установи, 2 аптеки, и 4 детски градинки.

Прашалникот кој се однесува за реализирани активности за подобрување на условите за живот во руралните средини во периодот 2013 - 2015 година не е доставен до државниот завод за ревизија.

Општина Штип, има 43 рурални средини со вкупно 4.144 жители. Во 9 рурални средини или 21% нема ниту еден жител.

Во поголем дел од руралните средини има пристапен асфалтиран пат и водовод, освен во руралните средини со мал број на жители. Во најголем дел од руралните средини нема канализација, јавен превоз, спортски објекти, а основни училишта има во 7 рурални средини во Општина Штип.

Ниту една рурална средина нема здравствена установа, аптека, детска градинка. Општината презема мерки и активности за подобрување на условите за живот во руралните средини кои во најголем дел се насочени кон изградба и реконструкција на водовод, канализација, улици, плоштади, улично осветлување, училишна зграда и спортски објект.

Општина Пехчево, има 7 рурални средини со вкупно 5.517 жители од кои најголем дел, односно 59% се лоцирани во централното населено место Пехчево.

Во сите руралните средини има пристапен асфалтиран пат, водовод, спортски објекти, а 4 рурални средини немаат канализација.

Во општината има 1 здравствена установа, 1 аптека, и 1 детска градинка, лоцирани во централното населено место Пехчево. Општината нема организирано јавен превоз до руралните средини.

Општината презема мерки и активности за подобрување на условите за живот во руралните средини кои во најголем дел се насочени кон изградба и реконструкција на водовод, канализација, улици, плоштади, улично осветлување, градинка.

Ревизорски тим:

Овластен државен ревизор

54

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ – “УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ ВО РМ“

Општина Македонски Брод, има 51 рурални средини со вкупно 7.141 жители од кои најголем дел, односно 52% се лоцирани во централното населено место Македонски Брод.

Во дел од руралните средини нема пристапен асфалтиран пат, во најголем дел имаат водовод. Во најголем дел од руралните средини нема канализација, здравствена установа, аптека и нема организирано јавен превоз. Во општината има 3 спортски објекти, 3 основни училишта и 1 детска градинка која е лоцирана во централното населено место Македонски Брод.

Општината презема мерки и активности за подобрување на условите за живот во руралните средини кои во најголем дел се насочени кон изградба и реконструкција на водовод, улици, тротоари, пешачки патеки, мостови и училишна зграда.

Општина Дебар, има 18 рурални средини со вкупно 19.542 жители од кои најголем дел, односно 75% се лоцирани во централното населено место Дебар. Во 3 рурални средини или 17% нема ниту еден жител.

Во најголем дел од руралните средини има пристапен асфалтиран пат, водовод и канализација, освен во руралните средини кои немаат жители. На територијата на општината има 4 здравствени установи, 5 основни училишта, 2 детски градинки, 1 аптека и 1 спортски објект кои се лоцирани во руралните средини со најголем број на жители, до кои има и организиран јавен превоз.

Општината презема мерки и активности за подобрување на условите за живот во руралните средини кои во најголем дел се насочени кон изградба и реконструкција на улици, тротоари, пешачки патеки и градинка.

Општина Охрид, има 28 рурални средини со вкупно 12.444 жители. Во најголем дел од руралните средини има пристапен асфалтиран пат, водовод, додека канализација има во 8 рурални средини. На територијата на општината има 3 здравствени установи, 10 основни училишта, 2 детски градинки, 1 аптека и 13 спортски објекти кои се лоцирани во руралните средини со најголем број на жители, до кои има и организиран јавен превоз.

Општината презема мерки и активности за подобрување на условите за живот во руралните средини кои во најголем дел се насочени кон изградба и реконструкција на водовод, канализација, улици, плоштад, тротоари и пешачки патеки, улично осветлување, училишни згради, спортски објект и градинка.

Општина Гевгелија, има 17 рурални средини со вкупно 22.988 жители од кои најголем дел, односно 68% се лоцирани во централното населено место Гевгелија.

Во најголем дел од руралните средини има пристапен асфалтиран пат, водовод, јавен превоз, додека канализација има во руралните средини кои се со поголем број на жители.

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Овластен државен ревизор

55

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ – “УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ ВО РМ“

На територијата на општината има 4 здравствени установи, 11 основни училишта, 4 детски градинки, 2 аптеки и 3 спортски објекти кои се лоцирани во руралните средини со најголем број на жители.

Општината презема мерки и активности за подобрување на условите за живот во руралните средини кои во најголем дел се насочени кон изградба и реконструкција на водовод, канализација, улици, тротоари, пешачки патеки, улично осветлување, училишни згради, спортски објекти и градинка.

Општина Валандово, има 29 рурални средини со вкупно 11.890 жители од кои најголем дел, односно 37% се лоцирани во централното населено место Валандово.

Во 13 рурални средини или 46% нема ниту еден жител.

Во најголем дел од руралните средини има пристапен асфалтиран пат, водовод, додека канализација има во руралните средини кои се со поголем број на жители. Руралните средини кои се без ниту еден жител немаат основни услови за живот.

На територијата на општината има 2 здравствени установи, 4 основни училишта, 3 детски градинки, 1 аптека и 2 спортски објекти кои се лоцирани во руралните средини со најголем број на жители. Општината нема организирано јавен превоз.

Општината во периодот 2013 - 2015 година нема реализирано мерки и активности за подобрување на условите за живот во руралните средини.

Општина Ново Село, има 16 рурални средини со вкупно 11.567 жители од кои најголем дел, односно 24% се лоцирани во централното населено место Ново Село.

Во најголем дел од руралните средини има пристапен асфалтиран пат, водовод има во 7 рурални средини, јавен превоз во 4 рурални средини, додека канализација имаат само во 2 руралните средини.

На територијата на општината има 4 здравствени установи, 11 основни училишта, 1 детска градинка, 2 аптеки и 4 спортски објекти кои се лоцирани во руралните средини со најголем број на жители.

Општината презема мерки и активности за подобрување на условите за живот во руралните средини кои во најголем дел се насочени кон изградба и реконструкција на водовод, канализација, улици, улично осветлување и спортски објекти.

Општина Демир Хисар, има 41 рурални средини со вкупно 9.497 жители од кои најголем дел, односно 27% се лоцирани во централното населено место Демир Хисар.

Во најголем дел од руралните средини има пристапен асфалтиран пат, водовод, јавен превоз има во 11 рурални средини, додека канализација има во 7 рурални средини.

На територијата на општината има 2 здравствени установи, 15 основни училишта, 1 детска градинка, 1 аптека и 6 спортски објекти кои се лоцирани во руралните средини со поголем број на жители.

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Овластен државен ревизор

56

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ – “УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ ВО РМ“

Општината презема мерки и активности за подобрување на условите за живот во руралните средини кои во најголем дел се насочени кон изградба и реконструкција на водовод, канализација, улици, плоштад, улично осветлување и спортски објект.

Општина Крушево, има 19 рурални средини со вкупно 9.684 жители од кои најголем дел, односно 55% се лоцирани во централното населено место Крушево.

Во најголем дел од руралните средини има пристапен асфалтиран пат и водовод.

Освен во централното населено место Крушево останатите рурални средини немаат канализација, јавен превоз, детска градинка и аптека.

На територијата на општината има 2 здравствени установи, 9 основни училишта и 5 спортски објекти кои се лоцирани во руралните средини со поголем број на жители.

Општината презема мерки и активности за подобрување на условите за живот во руралните средини кои во најголем дел се насочени кон изградба и реконструкција на водовод, канализација, улици, тротоари и пешачки патеки, училишна зграда, улично осветлување и спортски објект.

Општина Новаци, има 41 рурални средини со вкупно 3.549 жители од кои најголем дел, односно 36% се лоцирани во централното населено место Новаци. Во 8 рурални средини или 20% нема ниту еден жител.

Во најголем дел од руралните средини има пристапен асфалтиран пат и водовод. Освен во централното населено место Новаци останатите рурални средини немаат канализација и аптека. Детска градинка нема во ниту една рурална средина.

На територијата на општината има 4 здравствени установи, 10 основни училишта, во 6 рурални средини има јавен превоз и во 8 рурални средини има спортски објекти кои се лоцирани во руралните средини со поголем број на жители.

Општината презема мерки и активности за подобрување на условите за живот во руралните средини кои во најголем дел се насочени кон изградба и реконструкција на водовод, канализација, улици, плоштад, тротоари и пешачки патеки, училишна зграда, улично осветлување и спортски објекти.

Општина Јегуновце, има 17 рурални средини со вкупно 10.790 жители од кои само 8% се лоцирани во централното населено место Јегуновце.

Во сите руралните средини има пристапен асфалтиран пат, водовод и јавен превоз, додека канализација има во 5 рурални средини со поголем број на жители.

На територијата на општината има 7 здравствени установи, 4 аптеки, 15 основни училишта, 15 спортски објекти, а детска градинка има само во централното населено место Јегуновце.

Општината презема мерки и активности за подобрување на условите за живот во руралните средини кои во најголем дел се насочени кон изградба и реконструкција на водовод, канализација, улици и спортски објекти.

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Овластен државен ревизор

57

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ – “УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ ВО РМ“

Општина Брвеница, има 10 рурални средини со вкупно 15.855 жители од кои 18% се лоцирани во централното населено место Брвеница.

Во сите руралните средини има пристапен асфалтиран пат, основно училиште и јавен превоз, канализација има во 4 рурални средини, додека водовод нема само во 1 рурална средина.

На територијата на општината има 2 здравствени установи, 2 аптеки, 2 спортски објекти, а детска градинка нема во ниту една рурална средина.

Општината презема мерки и активности за подобрување на условите за живот во руралните средини кои во најголем дел се насочени кон изградба и реконструкција на канализација, улици, тротоари и пешачки патеки, улично осветлување и спортски објекти.

Општина Маврово и Ростуша, има 42 рурални средини со вкупно 8.618 жители од кои 12% се лоцирани во централното населено место Маврово и Ростуша. Во 6 рурални средини или 16% нема ниту еден жител.

Во најголем дел од руралните средини има пристапен асфалтиран пат, водовод, во 10 рурални средини има јавен превоз, а во 10 рурални средини има канализација.

На територијата на општината има 6 здравствени установи, 2 аптеки, 18 основни училишта, 3 спортски објекти, а детска градинка нема во ниту една рурална средина.

Прашалникот кој се однесува за реализирани активности за подобрување на условите за живот во руралните средини во периодот 2013 - 2015 година не е доставен до државниот завод за ревизија.

Општина Кратово, има 31 рурални средини со вкупно 10.441 жители од кои најголем дел 66% се лоцирани во централното населено место Кратово.

Во најголем дел од руралните средини има пристапен асфалтиран пат, водовод, во 12 рурални средини има јавен превоз, канализација има во 8 рурални средини.

Освен во централното населено место Кратово останатите рурални средини немаат здравствена установа, аптека и детска градинка.

На територијата на општината има 11 основни училишта и 7 спортски објекти.

Општината презема мерки и активности за подобрување на условите за живот во руралните средини кои во најголем дел се насочени кон изградба и реконструкција на водовод, канализација, улици, мост и спортски објект.

Општина Ранковце, има 18 рурални средини со вкупно 14.144 жители од кои 29% се лоцирани во централното населено место Ранковце.

Во најголем дел од руралните средини има пристапен асфалтиран пат, водовод има во 11 рурални средини, во 4 рурални средини има јавен превоз, а во 3 рурални средини има канализација.

Освен во централното населено место Ранковце останатите рурални средини немаат здравствена установа, аптека и детска градинка.

Ревизорски тим:

Овластен државен ревизор

58

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ – “УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ ВО РМ“

На територијата на општината има 1 здравствена установа, 4 основни училишта, 1 детска градинка и 2 спортски објекти, додека аптека нема во ниту една рурална средина.

Општината презема мерки и активности за подобрување на условите за живот во руралните средини кои во најголем дел се насочени кон изградба и реконструкција на улици.

Средствата кои се користат за подобрување на условите за живот во руралните средини се средства кои се обезбедуваат од Буџетот на Општините, Буџетот на РМ и други извори на финансирање.

Ваквата состојба со руралните средини укажува на фактот дека во дел од руралните средини сеуште не се исполнети основните услови за живот како што се водовод, канализација, патна инфраструктура, што ги прави неатрактивни за живеење поради што истите полека се напуштаат.

Сметаме дека само со континуирани активности, мерки и проекти можат да се создадат основни услови за живот и заживување на руралните средини во РМ.

IV. ЗАКЛУЧОК

Иако е постигнат определен напредок во поглед на создавањето и подобрувањето на условите за живот во руралните средини во РМ, како и континуираното преземање на активности, кои веруваме дека придонесуваат за подобрување на условите за живот во руралните средини, сеуште постои потреба од обрнување на поголемо внимание на значењето на руралните средини од страна на сите инволвирани страни, што треба да резултира со соодветни/сеопфатни политики и инструменти за подобрување на состојбата во руралните средини во РМ.

Сметаме дека постои потреба за поттик на сите вклучени страни за инвестирање, развој и подобрување на целокупните состојби во руралните средини, кои во иднина треба да го зголемат своето значење во РМ како и да создаваат услови за задржување на населението во овие средини, привлекување на нови жители, со цел запирање на процесот на напуштање на руралните средини во РМ а со тоа и нивно изумирање.

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Овластен државен ревизор

59

V. ПРЕПОРАКИ

Министерството за локална самоуправа и Бирото регионален развој

1. Јасно и концизно дефинирање на индикатори за следење на спроведувањето и оценка на резултатите на Стратегијата за регионален развој како и нивно годишно проценување со цел мерење на ефектите и нивното влијание врз развојните области.
2. Изработка на Извештај за спроведување на планските документи за регионален развој (за Стратегијата за регионален развој на РМ и Програмата за развој на планскиот регион).
3. Во координација со Владата на РМ да се дефинира износот на средства за поттикнување на рамномерен регионален развој кој треба да изнесува најмалку 1% од БДП. Исто така да се утврди дали овој износ на средства ќе ги опфаќа само средствата кои се реализираат преку годишните програми за рамномерен регионален развој предвидени во буџетите на Министерството за локална самоуправа и Биро за регионален развој или ќе ги опфатат и средствата за регионален развој предвидени во секторските програми на другите буџетски институции, имајќи ја притоа во предвид компонентата “рамномерен“ регионален развој.
4. Утврдување на рокови за објавување на јавен повик за прибирање предлог проекти, што ќе придонесе за навремено и целосно искористување на средствата предвидени во годишните буџети на Министерството за локална самоуправа и Биро за регионален развој.
5. Во соработка со надлежните министерства да се спроведат целосни и сеопфатни испитувања и анализи за утврдување на реалната состојба во која се наоѓаат руралните средини во РМ.
6. Во координација со Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство да се разгледаат можностите за утврдување на единствена поделба и класификација на руралните средини во РМ, со што ќе се овозможи унифицирано настапување на институциите во процесот на реализација на мерките, активностите и проектите за подобрување на условите за живот во руралните средини.
7. Да се утврди можноста планирањето на средствата за рамномерен регионален развој да се врши во рамки на една програма за рамномерен регионален развој, со што ќе се придонесе за поефикасно спроведување на програмата, како и за

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Овластен државен ревизор

60

намалување на можноста за прелевање на средствата за исплата на проектите од една во друга програма.

Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство

8. Одговорното лице да преземе активности за планирање, следење на спроведувањето и процена на влијанието на мерките и инструментите на руралниот развој преку собирање и обработка на податоци за општите развојни состојби во областа на руралните средини, со цел утврдување на резултатите од реализираните мерки и активности за подобрување на условите за живот во руралните средини.
9. Изработка на Годишен извештај за спроведување на Националната програма за развој на земјоделството и руралниот развој и Годишната програма за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој, со цел да се извести Владата на РМ за општите развојни состојби во областа на земјоделството и руралните средини, достигнувањето на утврдените цели од националната стратегија и националната програма и спроведувањето на програмите за финансиска поддршка и постигнати резултати од истите.
10. Во координација со јавните институции и други заинтересирани страни од приватниот сектор и граѓанското општество да продолжат со активностите за воспоставување на национална рурална мрежа, во насока на подобрување на ефикасноста на политиката за рурален развој во РМ.
11. Отпочнување со работа на Меѓуресорско тело за рурален развој, со што ќе се овозможи предлагање на решенија, обезбедување на координиран настап и преземање на активности поврзани со процесот на креирање и координирање на интегрирана политика на рурален развој, преку одржување на состаноци најмалку два пати годишно како и информирање на Владата на РМ за својата работа најмалку еднаш во годината најдоцна до 31 декември.
12. Одговорното лице да преземе активности за формирање на локални акциони групи за развој на руралните подрачја. По нивното формирање да се иницираат активности за изработка на Стратегија за локален развој на рурални средини, со цел утврдување на мерки активности за подобрување на развојот и условите за живот во руралните средини.
13. Да се преземат активности за донесување на деловник за работа на Советот за земјоделство и рурален развој, со што ќе се придонесе за креирање на мерки, политики и проекти, планови и програми за развој на земјоделството и руралниот развој, мислење по однос на постигнати резултати од спроведувањето

на мерките и инструментите за развој на земјоделството и руралниот развој ќе придонесат за подобрување на условите за живот на руралните средини во РМ.

14. Во соработка со надлежните министерства да преземат мерки и активности за спроведување на целосни и сеопфатни испитувања и анализи на состојбите во кои се наоѓаат руралните средини, со цел утврдување на реалната состојба во која се наоѓаат руралните средини во РМ.
15. Во координација со Министерството за локална самоуправа да се разгледаат можностите за утврдување на единствена поделба и класификација на руралните средини во РМ, со што ќе се овозможи унифицирано настапување на институциите во процесот на реализација на мерки, активности и проекти за подобрување на условите за живот во руралните средини.

Агенцијата за финансиска поддршка на земјоделството и руралниот развој

16. Одговорните лица да продолжат со активностите околу процесот на акредитација на мерката 301 - “Инвестиции во рурална инфраструктура“, како и превземање на мерки за искористување на средствата, со цел подобрување и развој на руралната инфраструктура и условите за живот во руралните средини во РМ.
17. Дефинирање и почитување на роковите за започнување на проектите како и нивно навремено завршување, со што ќе се придонесе за поголема ефективност во спроведувањето на проектите како и нивна целосна и навремена реализација.

Министерството за труд и социјална политика

18. Да продолжат активностите за имплементација на мерките предвидени со Националната стратегија за намалување на сиромаштијата и социјалната исклученост во РМ, со цел подобрување на условите за живот во руралните средини во РМ.
19. Да продолжат мерките и активностите и проектите за подобрување на условите за живот во руралните средини, преку инвестиции во изградба, реконструкција и ревитализација на градинките, имајќи ја во предвид рамномерната распределба на средствата во сите плански региони во РМ.

Министерството за здравство

20. Да продолжат мерките и активностите за целосна реализација на целите на проектите Рурален доктор, Рурална аптека и Рурална амбуланта, предлагање на нови проекти кои ќе придонесат за подобрување на условите за живот во руралните средини, како и инвестиции за изградба, реконструкција и

Ревизорски тим:

Овластен државен ревизор 62

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

ревитализација на здравствените установи, имајќи ја во предвид рамномерната распределба на средствата во сите плански региони во РМ.

Министерството за образование и наука

21. Продолжување на отпочнатите активностите и проектите за подобрување на условите за живот во руралните средини, преку инвестиции во изградба, реконструкција и ревитализација на училишните објекти, имајќи ја во предвид рамномерната распределба на средствата во сите плански региони во РМ.

Единици за локална самоуправа

22. Одговорните лица на општините во РМ при креирањето на политиките и програмите за работа да посветуваат должно внимание на активности, кои ќе придонесат за остварување рамномерен регионален развој и поттикнување на развојот на недоволно развиените подрачја.
23. По завршување на секој проект, изградба, реконструкција или санација од страна на надлежните институции, кои се јавуваат како инвеститори односно ги финансираат и реализираат ваквите активности, потребно е одговорните лица во општините во координација со инвеститорите, да ја комплетираат целокупната документација со цел евидентирање на вредноста на инвестициите во сметководствената евиденција, што ќе придонесе за целосно евидентирање на проектите кои се извршени.

Ревизорски тим:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Овластен државен ревизор
